

5
C10

1940.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA:

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Jännefelt

19/1. - 40

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KOASIAINMINISTERIÖ

KIRJELMÄ n:o 76.

4/175 Sol 39.

R o o m a S S A 19 P: NÄ tammi KUUTA 19 40.

27/1-40

VIITTAUS: N

OSASTO

P: NÄ KUUTA 19 P: TTY n:o

5 C 10

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Suomen Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Lähetystö lähettää kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle tämän mukana Suomen Roomassa olevan lähetystön raportin n:o 1:

Yleistilanne ja Suomi.

Tied. Kark

Eero Järnfeldt
Lähttiläs.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

R O O M a s s a 19 p:nä tammi kuuta 1940.

4 175 Pal 39.

27/1-40

Asia: Yleistilanne ja Suomi.

OSASTO ASIA

Tapasin tänään Englannin täällä olevan suurlähettilään lordi Lorrainen. Hän piti yleistä tilannetta varsin sekavana. Italian asema on yhä arvoituksellinen, päättäen myös puoluesihteerin Mutin viimeksi antamasta lausunnosta, jossa korostetaan, että Italia tulee kulkemaan omaa tietään suuntaviivanaan omat intressinsä.

Suomen asemasta puhuttaessa suurlähettiläs totesi, ettei ollut nähtävissä yleisessä tilanteessa muutoksia, jotka vaikuttaisivat Suomen asemaan. Suomelle tuleva apu tulisi siis hänen käsityksensä mukaan rajoittumaan siihen avustukseen, jota maamme saadaan sotatarpeiden y.m. muodossa. Ei sensijaan ole nähtävissä, että Balkanilla tai jossain muualla olisi odotettavissa sotilaallista toimintaa Neuvostoliittoa vastaan.

Englantilaisia näyttää nykyisin, suurlähettilään sanoista päättäen, huolestuttavan tilanteen muodostuminen sellaiseksi, että Saksa saisi aiheen sekautua Neuvostoliiton asioihin ja ryhtyä sitä eksploatoimaan. Tällainen voimistaisi Saksaa ja tekisi sen vielä vaarallisemmaksi länsivalloille.

Suurlähettiläs oli sitä mieltä, ettei Saksa enää tulisi kestämään toista talvisotaa.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Olen myös tavannut Ranskan täällä olevan suurlähettilään François-Poncet'in, joka ilmaisi optimistisemmän käsityksen Suomen asemasta. Hänen mielestään kehittyvä yleinen tilanne Suomelle otolliseen suuntaan, mikä tulee m.m. osottautumaan selvemmin keväällä, jolloin Turkin odotetaan ryhtyvän sotaan Neuvostoliittoa vastaan Bakun naftalähteitten valtaamiseksi. Myöskin Ranskan suurlähettiläs totesi tilanteen olevan nykyisin siinä määrin epämääräisen, että sen kehittymistä oli vaikea ennustaa. Hän kertoi Ranskan Moskovan-lähettilään piakkoin palaavan Moskovasta Pariisiin.

Mainittakoon lopuksi, että olen tavannut täällä vielä Italian Moskovan-suurlähettilään Rosson, joka äskettäin palasi Roomaan. Hän kertoi, että Neuvostoliiton sotilaalliset toimenpiteet Puolassa, Itämerenmaissa ja etenkin Suomessa ovat suuresti vaikuttaneet taloudelliseen asemaan Neuvostoliitossa. Nyttemmin näkee Moskovan kaduilla uudelleen leipäjonoja ja puodeista ei voi ostaa juuri mitään. Huomaa helposti, että taloudellinen tilanne maassa on huonontunut ja että hallituksella on vaikeuksia sodan tarpeiden hoitamisessa.

Karl Järvelin
Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C10

ASIA: _____

Rouva Olga Levenin lähetyskortti n:o 2.

Ministeri jätkefelt

26/5-40

Heimo Ulkoas. min. rahast.
17.2.1940

R O O M A

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RM 5/175 he. 40
5/2.40

KIRJELMÄ nro 102.

R o o m a SSA 26 P:nÄ tammi KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

5 C10

P:nÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D.U.M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Rooman-lähetystön raportti n:o 2.

Lähetystö lähettää kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle
tämän mukana Suomen Roomassa olevan lähetystön raportin
n:o 2:

Italian valmistautuminen sotaan.

[Handwritten signature]
lähettäjä.

R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

R o o m a ssa 26 p:nä tammi kuuta 19 40.

5 175 h. 40

5/2-40

5/C10

Asia: Italian valmistautuminen
sotaan.

Vaikka Italian suhtautuminen molempiin taisteleviin puoliin on yhä edelleen yhtä epämääräinen kuin aikaisemmin, viittaavat kuitenkin erinäiset seikat siihen, että Italia ennemmin tai myöhemmin, tavalla tai toisella, tulee ottamaan osaa sotatapahtumiin. Ainoa Italian julkisesti esittämä kanta on suhtautuminen Balkaniin, missä Italia ei, kuten Ciano minulle joku aika sitten henkilökohtaisestikin vakuutti, tule sietämään min-käänlaista bolshevismin vaikutusvallan lisääntymistä. Tähän sisältyy siis selvästi Neuvostoliiton vastainen asenne.

Paljon epäselvempi on Italian suhtautuminen Saksaan ja länsivaltoihin. Englannin suurlähettilään käsityksen mukaan ei Italia ole tässä suhteessa vielääkään tehnyt mitään lopullista ratkaisua.

Useat merkit viittaavat kuitenkin siihen, että jotakin on tekeillä. Niinpä on Mussolini viime aikoina neuvotellut useasti korkeimman sotilasjohdon kanssa ja kaikesta päättäen armeijaa valmistetaan täyteen sotakuntoon. Tietoja on myöskin saapunut, että Brennerin läheisyydessä, Italian puolella, tehdään suuria linnoitustöitä ja että Pohjoinen, n.s. Po'n armeija, on

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

siirretty Italian - Jugoslavian rajalle. Kaiken varalta valmistautumiseen viittaavat myöskin säännöstelytoimenpiteet elintarpeissa. Kahvin lisäksi on sokerin jakelu säännöstelty ja piakkoin säännösteltäne ruokaöljy ja rasva-aineet. Eräitten väitteitten mukaan on syynä näitten tuotteitten luovuttaminen Saksalle, mutta toiset sanovat, että on kysymyksessä varastoiminen omiin tarpeisiin.

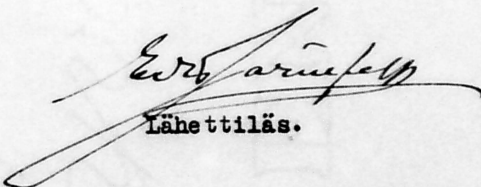
Merkitystä vaille ei myöskään ole se, että viranomaiset kieltäytyvät antamasta italialaisille ulkomaanpasseja, ja että tarkoituksena on ottaa passit pois kaikilta, joilla sellainen on. Tässä yhteydessä mainittakoon, ettei kukaan Suomeen pyrkivä italialainen vapaaehtoinen ole viime aikoina saanut, ainakaan mikäli lähetystön tiedossa on, ulkomaanpassia. Entistä ankarammat määräykset sotilaseksperttienkin matkustamisesta Suomeen viittaavat siihen, ettei haluta päästää ulkomaille sotilaskasvatuksen saaneita henkilöitä.

Kukaan ei kuitenkaan tiedä, minkä lopullisen ratkaisun Mussolini tulee tekemään. Väitetään edelleen, että hän olisi läheisessä kosketuksessa saksalaisten kanssa ja että hän haluaa noudattaa Saksan kanssa tekemiä sopimuksiaan. Toiselta puolen on selvä, että Italian antibolshevistinen asenne, joka m.m. ilmenee suhtautumisessa Suomeen ja erittäin läheisessä Italian - Unkarin ystävyydessä, vaikeuttaa ainakin toistaiseksi mitään avointa asettumista Saksan rinnalle.

Tänne on saapunut tietoja kommunistisesta liikehtimisestä Jugoslaviassa. Ovatko tiedot tosia vai ei, on vaikea

sanoa, mutta niiden levittämisellä voi olla oireellinen merkitys. Voihan nimittäin ajatella, että Italia haluaisi jonkinlaista valtansa laajentamista Jugoslavian kautta suoran yhteyden saamiseksi Unkariin. Tunnettua on myöskin, että Jugoslavia on viime aikoina lisännyt puolustusvalmiuttaan.

Muistuu tässä mieleeni Ranskan Rooman-suurlähettilään, François Poncet'n lausunto viiem syksynä. Hän nimittäin sanoi minulle, että Italian yhtyminen sotaan on odotettavissa keväällä. Kenen puolelle Italia tulee kallistumaan on mahdotonta tällä hetkellä sanoa. Onko kysymyksessä jokin Italian oma aloite valtansa laajentamiseksi Balkanin maihin, se selvinnee läheisessä tulevaisuudessa.

Lähettiläs.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C10

ASIA: _____

Rosmassa olevan lähetystön raportti n:o 3.

Ministeri Järnefelt

18/3 1940

U L K O A S I A I N M I N I S T E R I Ö
R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

16 / 1977 Pal. S 40.

KIRJELMÄ n:o 328.

4-40

R o o m a S S A 18 P: N Ä m a a l i s K U U T A 19 40.

VIITTAUS: _____ N

5. 010

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n: o

VIITTAUS: _____ D. U. M. / _____ 19 _____

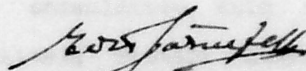
U l k o a s i a i n m i n i s t e r i ö L L E

ASIA: Rooman-lähetysten raportit n:o 3

ja 4.

Lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Mi-
nisteriölle Suomen Roomassa olevan lähetystön raportit
n:o 3 ja 4:

- 1) Suomen - Neuvostoliiton sodan päättyminen;
- 2) Mussolinin ja Hitlerin tapaaminen Brennerossa.

Isänttiläs.

R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

R o o m a ssa 18 p:nä maalisk. kuuta 19 40.

16/177 Sul. 8 40.

24-40

Asia: Suomen - Neuvostoliiton
sodan päättyminen.

5 C10

Rauhan solmiaminen Suomen ja Neuvostoliiton välillä on täällä otettu julkisuudessa tyydytyksellä vastaan. Todetaan että Suomi ei olisi voinut aikaa myöten kestää ylivoimaa, joten sen oli saatava aikaan sopimus pelastaaksensa riippumattomuutensa ja kansallisen kokonaisuutensa. Suomen kansan rohkeudelle ja sen sotajoukolle annetaan korkein mahdollinen tunnustus taistelussa, joka päättyi Suomelle kunniaakkaasti. Samalla todetaan, että Neuvostoliitto on päässyt rauhanteossa toteuttamaan päämääränsä niin hyvin poliittiset kuin sotilaalliset. Gayda sanoo, että Itämeri on nyttemmin venäläinen meri, samanlainen kuin se oli ennen vuotta 1914, joksi sen suunnitteli Pietari Suuri. Tämän tuloksen on Neuvostoliitto saavuttanut Virossa ja Latviassa rauhallisella selkkauksella ja Suomessa sotaisin keinoin.

Suomen sodan poliittista taustaa arvioitaessa nähdään Baltian maiden keskeisen liiton voimattomuus, Kansainliiton kykenemättömyys ja Englannin sekä Ranskan epäröiminen ja saamattomuus tehokkaan avun antamisessa Suomelle. Myöskin Skandinavian maiden kielteinen suhtautuminen Suomen avustamiseen on joutunut arvostelun alaiseksi. Erikoisesti kohdistuu julkinen arvostelu Ruotsiin, jonka omiin etuihin katsotaan Suomen sotilaallisen

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

avustamisen kuuluneen.

On ilmeistä, että Suomen sodan päättyminen on tuottanut Englannin ja Ranskan arvovallalle kovan kolauksen. Tämän havaitsee täällä niinhyvin julkisista lausunnoista kuin yksityisistä keskusteluista.

Kari Järvelin
Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Ministeri Järnefelt

18/3 1940.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

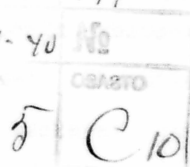
SIAINMI Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

16 177 Pal. S - 40.

R o o m a s s a 18 p:nä maalisk. kuuta 19 40.2/4-40

Asia: Mussolinin ja Hitlerin
tapaaminen Brennerossa.

Tieto Mussolinin ja Hitlerin sekä Italian ja Saksan ulkoministerien keskeisestä neuvottelusta tänään Brennerossa saapui yllätyksenä Rooman poliittisille piireille. Nytemmin on selvää, että tästä kohtauksesta sovittiin jo Ribbentropin Rooman-vierailun aikana. Asiasta ei kuitenkaan annettu mitään tietoja ja yleisesti oltiin täällä siinä käsityksessä, että Ribbentropin vierailu oli epäonnistunut, ja ettei hänen ehdotuksiinsa oltu Roomassa kiinnitetty riittävä huomiota. Väitettiin, että Ribbentrop olisi koettanut taivuttaa Mussolinia parantamaan Italian ja Neuvostoliiton välejä. Vieläpä kerrottiin hänen ehdottaneen Mussolinille, että Italia, Saksa ja Neuvostoliitto ottaisivat suojellakseen Balkanin maita länsivaltain sotaisilta suunnitelmilta ja jakaisivat tässä mielessä etupiirit Balkanilla keskenään. Mainittiin myös Ribbentropin tunnustelleen niinhyvin Mussolinin kuin Paavin halua rauhan aikaansaamiseen niitten tunnustelujen yhteydessä, joita Summer Welles oli käynnillä Roomassa, Berliinissä, Lontoossa ja Parisissa tehnyt. Mutta kukaan, Mussolinin läheisimpiä uskottuja lukuunottamatta, ei voinut aavistaa, että Ribbentropin matkan todellisenä tarkoituksena olisi ollut Brenneron kohtauksen valmistaminen.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministerin tiedoituksin.

Tiedon eilen saavuttua Mussolinin ja Cianon matkasta olen yrittänyt päästä perille Brennerin kohtauksen tarkoituksesta. Useimmat tapaamani ulkomaalaiset lähettiläät ovat taipuvaisia uskomaan, että neuvottelut koskevat rauhan valmistelua. Tänään kävi Yhdysvaltain suurlähettiläs luonani. Kysyin häneltä, oliko hänen tiedossaan, mistä Brennerossa keskusteltiin ja oliko mahdollisesti Summer Wellesin missioni vaikuttanut Mussolinin ja Hitlerin kohtauksen. Suurlähettiläs sanoi, ettei hänellä ollut oikeutta antaa asiasta mitään tietoja. Minä olin kuitenkin huomaavinani, että neuvottelut Brennerossa tarkoittavat rauhaa pikemminkin kuin sotaa. Tähän viittaa myös erään toisen suurlähettilään antama vakuutus, jonka mukaan Summer Welles oli matkaltaan Euroopan pääkaupungeissa tuonut "toiveen rauhaan pääsemisen mahdollisuudesta".

Tässä yhteydessä on kuitenkin mainittava, että Roomassa on viime aikoina odotettu Saksan hyökkäävän länsirintamalla. Todetaan kevään nyttemmin siinä määrin edistyneen, että hyökkäys on käynyt entistä mahdollisemmaksi. Olisiko Mussolinin tarkoituksena vielä kerran yrittää rauhan aikaansaamista ennen kuin sota todella alkaa. Tällaiseen mahdollisuuteen viittaa eräs Ducen aikaisempi lausunto, jossa hän sanoi sodan olleen tähän mennessä vain taloudellista sotaa ja totesi, että rauhaan voitaisiin vielä palata ennen kuin sota todella on alkanut.

Kurt Jarnefelt
Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Ministeri Järnefelt

26/3 1940

AINMIN

15/126 Jul 40.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 343 / 45

R o o m a S S A 26 P: N Ä maaliskuu KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P: N Ä KUUTA 19 P: TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

74-40
OSASTO
8 C10

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Rooman-lähetystön raportti n:o 5.

Lähetystö lähettää kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle tämän mukana Suomen Roomassa olevan lähetystön raportin n:o 5:

Italia ja Neuvostoliitto.

Karl Järvelin
Lähettiläs.

R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

SIAINM Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

R o o m a ssa 26 p:nä maalisk. kuuta 19 40.

15 176 Sal 40.

1/4-40

Asia: Italia ja Neuvostoliitto.

5 C10

Mussolinin ja Hitlerin kohtauksesta Brennerissä on kulunut viikko maailman tähän mennessä tietämättä, mistä tässä neuvottelussa keskusteltiin saatiikka mitä siinä päätettiin. Osaksi tästä syystä mutta myöskin siihen nähden, että Brennerin neuvottelu ei tähän mennessä ole johtanut minkäänlaisiin poliittisiin tai sotilaallisiin ratkaisuihin, ollaan täällä yleisesti siinä käsityksessä, että Mussolinin ja Hitlerin tapaaminen jää ainoastaan eräänlaiseksi akselipolitiikan manifestatioksi, joka tällaisenakin vaikuttaa yleiseen tilanteeseen Euroopassa.

Erikoista huomiota on Brennerin kohtauksen yhteydessä herättänyt kysymys Italian ja Neuvostoliiton suhteiden vastaisesta kehityksestä. Täällä on nimittäin jo yli kuukauden ajan todettu muutos lehdistön äänensävyssä Neuvostoliittoa kohtaan. Suomen sodan alussa julkaisivat useat lehdet, niiden joukossa erikoisesti Balbon lehti Corriere Paduana, Neuvostoliittoa arvostelevia ja bolshevismia tuomitsevia kirjoituksia. Tällaiset kirjoitukset ovat viime aikoina kuitenkin loppuneet, joten lehdistö on nähtävästi saanut ohjeen karttaa Neuvostoliittoa arvostelevia lausuntoja. Väitetäänpä että Balbon lehti oli saanut määräyksen lopettaa hyökkäyksensä Neuvostoliittoa vastan. Viime aikoina on

JAKELUOHJE: Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja liikkei ministeriöille.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

myös useasti kuulunut ääniä, joiden mukaan oltaisiin aikeissa ryhtyä neuvotteluihin Italian ja Neuvostoliiton keskeisen kauppasopimuksen uusimiseksi. Tapasin viime viikon alussa - siis heti Brennerin neuvottelujen jälkeen - Italian Moskovan suurlähettilään, joka, kuten tunnettua, sai määräyksen poistua Moskovasta sen jälkeen kun Neuvostoliiton suurlähettiläs oli kutsuttu takaisin Roomasta. Suurlähettiläs Rosso on nimittäin parhaillaan Roomassa odottamassa paluutaan Moskovaan. Vaikeutena hänen siirtymiseensä toimipaikkaansa on kuitenkin se, että Italian taholla nähtäisiin kernaimmin Neuvostoliiton ottavan ensi askeleen, siis lähettävän ensiksi suurlähettilään Roomaan. Tosin oli kreivi Ciano puhunut siihen suuntaan, että suurlähettiläs Rosson olisi muutta mutkitta palattava Moskovaan, mutta viimeksimainittu ei tähän halunnut mennä helposti käsitettävistä syistä. Asian järjestely on niinmuodoin edelleen avoinna.

Ylläsanotun perusteella ja yleisestä tilanteesta johtuen voi varsin suurella varmuudella päätellä, että Saksa on kaiken aikaa koettanut vaikuttaa Italian ja Neuvostoliiton välisen parantamiseen. Kuten Ministeriölle sähköitin puhuttiin tšekäläisissä diplomaattipiireissä jo Ribbentropin Rooman -vierailun aikana siitä, että Saksan ulkoministeri oli saanut erikoistehtäväkseen painostaa Italian hallitusta tässä suhteessa. On myöskin melko varmaa, että Italian-Neuvostoliiton suhteiden parantaminen oli keskustelujen kohteena Brennerossa, jotka muuten tapahtuivat suomalais-venäläisen selkkauksen päätyttyä ja siis tässä suhteessa otol-

lisemmassa ilmapiirissä kuin Ribbentropin käynti Roomassa.

Kysymys miten pitkälle Italian ja Neuvostoliiton läheneminen voi kehittyä, on vaikeasti vastattavissa. Puhutaan tosin siitä, että olisi tekeillä Saksan-Italian-Neuvostoliiton yhteistoiminta Balkanilla. Tällaiseen pääsemiseen näyttää kuitenkin monesta syystä vaikealta. Onhan kreivi Ciano useasti minullekin vakuuttanut, ettei Italia tule sietämään minkäänlaista Neuvostoliiton toimintaa tai vaikutusvallan lisääntymistä Balkanilla. Muistettakoon vielä Italian läheiset suhteet Unkariin, jonka pääministeri Teleki on parhaillaan käynnillä Roomassa. Muistettakoon Espanjan vapaus-sota bolshevismin vastustamisen merkeissä ja katolilaisuuden asenne kommunismin sekä ennen kaikkea itse fascismin bolshevismivastainen luonne. Tämä kaikki puhuu sen puolesta, että Saksan diplomatialla on edessään ylivoimainen tehtävä, jos se yrittää saada Italian osalliseksi Berlinin-Moskovan akseliin. Mutta tämä ei merkitse sitä, ettei olisi valmisteilla eräänlainen Italia ja Neuvostoliiton suhteiden parantaminen, jota Saksa suuresti toivoo, saadakseen vapaammat kädet toimia Balkanilla ja joka Suomen sodan päätyttyä on helpommin toteutettavissa.

E. J. T. J.
Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 6.

Ministeri Järnefelt

2/4 1940

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

17 177 Jul. 3 -40.

KIRJELMÄ n:o 376/56

10/4-40

R o o m a S S A 3 P:NÄ huhti KUUTA 19 40.

OSASTO
5 C10

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Rooman-lähetysten raportti n:o 6.

Lähetystö lähettää kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle tämän mukana Suomen Roomassa olevan lähetystön raportin n:o 6:

Saksan saarto ja Italia.

Eero Saarenpää
Lähettiläs.

R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

17 177 Sul 40.

R o o m a s s a 3 p:nä huhti kuuta 19 40. 10/4-40

Asia: Saksan saarto ja Italia.

5 C10

Harvoin on yleinen poliittinen tilanne osoittautunut epäselvemmäksi kuin Brenneron neuvottelujen jälkeen. Ainakin on Roomasta käsin vaikea ennustaa aseman tulevaa kehitystä. Näyttää siltä kuin kolmen diktatuurimaan etujen ristiriitaisuus olisi tehnyt mahdottomaksi Saksan, Italian ja Neuvostoliiton yhteistoiminnan Tonavan laaksossa ja Balkanilla. Molotovin viimeinen puhe osoittaa, ettei minkäänlaista sopimusta ole diktatuurimaiden kesken saatu aikaan Balkanin asiain järjestämiseksi. Kuten edellisessä raportissani edellytin, on Italian ja Neuvostoliiton etujen vastakkaisuus ilmeisesti ollut varsin suurena esteenä kolmisopimuksen syntymiseen, jota Saksa tietenkin olisi toivonut tehdäksensä lopun liittolaisten vaikutusvallasta tällä suunnalla. Sikäli kuin Ribbentropin käynti Roomassa ja keskustelut Brennerossa tarkoittivat Italian taivuttamista venäläissaksalaiseen yhteistoimintaan Balkanilla, näyttää tällainen yritys täysin epäonnistuneen.

Brenneron neuvottelujen jälkeen ja jo sitä ennenkin saattoi todeta tšekäläisen lehdistön sävyn muuttumisen huomattavassa määrässä liittolaisvastaiseksi ja samalla saksalaisystävälliseksi. Eräs tšekäläinen virkaveljeni - Kreikan lähettiläs Politis - väittää lehdistön muuttuneen äänensävyn johtuneen pi-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja liike ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

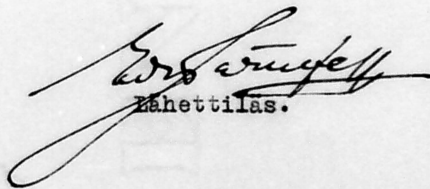
kemminkin niistä hyökkäyksistä, joita demokraattisten maiden lehdistössä on viime aikoina ilmennyt Italiaa vastaan. Kuten tunnettua johtuu Italiaan kohdistunut arvostelu Ranskassa ja Englannissa siitä, että tiedetään Italian olevan maan, joka varsin suuressa määrässä häiritsee Saksaan kohdistuvan saarron tehokkuutta. Suurvaltana on Italialla tässä suhteessa paljon suuremmat edellytykset kuin pienemmillä, puolueettomilla mailla, joitten kauppaa Saksan kanssa voidaan helpommin kontrolloida ja joihin voidaan kohdistaa pakkotoimenpiteitä niiden menettelytapojen mukaisesti, joita Englanti ja Ranska Saksan taloudelliseksi eristämiseksi soveltavat ja suunnittelevat. Italian teollisuus on koko sodan ajan toiminut Saksan hyväksi, ja Saksa on saanut ostaa Italiasta huomattavasti hedelmiä ja muita elintarpeita. Tunnettua on myös, että Italia on auttanut Saksaa sen nykyisessä vaunupulassa lainaamalla Saksan rautateille huomattavan määrän liikkuvaa kalustoa samalla kuin tuhansittain italialaisia työmiehiä on lähetetty Saksaan maanviljelys- ja muihin töihin. Tällaista Italian ja Saksan keskeistä vuorovaikutusta taloudellisella alalla länsivallat tuskin toivoivatkaan voivansa estää, mutta tilanne muuttuu toiseksi puheen ollessa Italian osuudesta välittäjänä Saksan ja muiden ulkomaiden keskeisessä taloudellisessa vuorovaikutuksessa. Niinpä eivät länsivallat varmaan ole suopein silmin seuranneet sitä, että italialaiset liikkeet ovat sodan aikana ostaneet saksalaisia tuotteita ja jälleenmyyneet^{ne} ulkomaille, osittain

italialaisina. Tällaista kaupankäyntiä on jatkunut sodan ajan ja on se suuntautunut niin hyvin länteen - Etelä- ja Pohjois-Amerikkaan kuin itään - Levantin maihin, Japaniin ja vieläpä Intiaan. Saksan vientiä viimeksimainittuun maahan ryhtyivät englantilaiset tuonnottain entistä tiukemmin pitämään silmällä, mistä on ollut seurauksena, että Triestiin on keräytynyt varastoihin suuret määrät Intiaan ja Kaukaiseen Itään tarkoitettuja saksalaisia vientituotteita, joitten kulku Italian kautta siis näyttää pysähtyneen.

Chamberlainin eilinen puhe Englannin alahuoneessa, jossa hän selitti, että puolueettomat maat eivät tule saamaan brittiläisiä tuotteita ilman takuuta siitä, että ne eivät joudu Saksaan, käsitetään täällä myöskin Italiaan kohdistuvaksi. Odotetaan niinmuodoin entistä jyrkempiä toimenpiteitä merentakaisista maista Italiaan kohdistuvan tuonnin rajoittamiseksi. Itse teossa on Englanti sodan jatkumisessa kaiken aikaa tiukentanut Italiaan Gibraltarin ja Suezin kautta saapuvien laivojen tarkastusta. Egyptin tšekäläinen lähettiläs kertoi, että englantilaiset sotalaivat tarkastavat nyttemmin Italiaan saapuvia kauppalaivoja myöskin avovedellä, niiden tullessa Aleksandriasta tai muista Välimeren satamaista. Tarkastusta väitetään toimitettavan myöskin Dardanellien salmissa. Vastattavaksi jää niinmuodoin kysymys, miten pitkälle Italia sallii tällaisen tarkastuksen menevän ryhtymättä vastatoimenpiteisiin. Italian

ja Englannin kesken viimeksi sattunut hiiliselkkaus ainakin osottaa, että Italia varsin vastahakoisesti taipuu Englannin toimenpiteisiin Saksan saartamiseksi silloin kuin nämät koskevat Italian omia etuja.

Eräät Roomassa tapaamani henkilöt, niinhyvin ulkomaalaiset kuin Italialaiset, pitävät edelläselostetuista syistä varsin mahdollisena, että Englannin ja Ranskan uusi saartopolitiikka Saksaa vastaan ja tämän politiikan soveltaminen Välimerellä pakottavat lopulta Italian sotaan. länsivaltoja vastaan. Katsotaan, ettei Italia tule ajan mennessietämään liittolaisten pakkovaltaa nimenomaan Välimerellä, joka italialaisen käsityskannan mukaan kuuluu Italian valtapiiriin.

Päättiläs.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: _____

Roomassa olevan tahetyön raportti n:o 7.

Ministeri Järnefelt

10/4 1940

R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 420/60

R o o m a SSA 10 P:NÄ huhti KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

..... P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

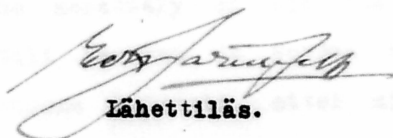
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 25/178 Pst. 19 40.		
45-70	9	111
YHMA	OSASTO	ASIA
5	C10	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Rooman-lähetystön raportti n:o 7.

Lähetystö lähettää kunnioittaen tämän mukana
Ulkoasiainministeriölle Suomen Roomassa olevan lähetystön
raportin n:o 7:

Keskustelu ulkoministeri Cianon kabinettipäälli-
kön kanssa.

Lähettiläs.

R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 7.

R o o m a ssa 10 p:nä huhti kuuta 19 40.

Asia: Keskustelu ulkoministeri
Cianon kabinettipäällikön kanssa.

Salainen.		
A N M I A		
25/128 Sal 40.		
6/5-40		
5	C 10	

Tapahtumien kulkua Skandinaviassa seurataan täällä tietenkin suurella mielenkiinnolla. Nähdään uuden jakson alkaneen demokratioiden ja Saksan välisessä sodassa. Lehdistö asettuu kauttaaltaan Saksaa ymmärtävälle ja vieläpä suosivalle kannalle, Valtikaanin julkaisua lukuunottamatta. Kuten aikaisemmissa raporteissani olen maininnut, muuttui lehdistön asenne jo Suomen sodan loppuaikoina Ranskaa ja Englantia arvostelevaksi. Demokratioita syytettiin saamattomuudesta ja epäröimisestä avun antamisessa Suomelle. Myöskin Skandinavian maat joutuivat huonoon valoon, erikoisesti Ruotsi, jonka menettely ei ole täällä saavuttanut ymmärtämystä. Kun nyt tuli Tanskan ja Norjan vuoro joutua hyökkäyksen alaiseksi, huomaa helposti, ettei niihin suhtauduta samalla myötätunnolla. Tietenkin on otettava myös lukuun, että puhe ei tällä kertaa ole Venäjältä vaan Saksasta, joka on Italian liittolainen.

Käydessäni tänään Palazzo Chigissä tapaamassa kabinettipäällikkö Anfuso otti hän oma-alotteisesti puheeksi tilanteen Skandinaviassa. Ministeri Anfuson lausunnolla on merkitystä erikoisesti siihen nähden, että hän on ulkoministeri Cianon lähin mies. Hän piti Tanskan ja Norjan valtausta raskaana tappiona

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Englannille ja Ranskalle ja samalla vertaansa vailla olevana sotilaallisena saavutuksena. On suorastaan uskomatonta, sanoi hän, että Saksan sotilasjohdon onnistui siirtää 50.000 miestä käsittävä valtuusjoukko maihin kenenkään tästä toimenpiteestä aikaisemmin tietämättä. Tanskan ja Norjan kohalta valittaessaan ministeri Anfuso totesi Suomen menetelleen parhaalla mahdollisella tavalla. Suomi on hänen sanojensa mukaan osoittanut ihailtavaa moraalista ja aineellista etevämyyttä (supériorité morale et matérielle). Se on sankarillisesti puolustaessaan aluettaan ansainnut kunniaakaan aseman kansakuntien joukossa. Uhraukset ovat tosin olleet suuret, mutta niitä ei ole tehty turhaan. Tulevien aikojen historia on tämän osoittava. Suomi teki myös rauhan Neuvostoliiton kanssa oikeaan aikaan, sillä Englanti ja Ranska eivät olisi voineet antaa sille tehokasta apua. Tämän on tapahtumain myöhempi kehitys selvästi näyttänyt. Ministeri Anfuso sanoi tuntevänsä Suomen korkean yhteiskunnallisen kehityksen ja näki suuren merkityksen siinä seikassa, että Suomessa varattomatkin kansanluokat yksimielisesti asettuivat puolustamaan maataan bolshevismia vastaan.

Tiedustelin ministeri Anfusolta, miten hän ajatteli tilanteen Balkanilla nykyoloissa kehittyvän. Hän vastasi olevansa vakuntettu siitä, että Saksa lähitulevaisuudessa ryhtyy päättäviin toimenpiteisiin tehdäkseen tyhjäksi länsivaltojen yritykset Saksan taloudelliseksi kuristamiseksi tällä suunnalla. Kysymykseeni luuliko hän sodan leviävän Balkanil-

le, ei hän halunnut antaa suoraa vastausta. Tunnettua on kuitenkin, että esim. kaikki täällä olevat romanialaiset asevelvolliset ovat saaneet kutsun ilmoittautua lähetystöönsä. Myös on tunnettua, että kolmekymmentä italialaista sotilaslentäjää on matkustanut Romaniaan, ja että Romanian ulkoasiainministeri Gafencu on parhaillaan matkalla Roomaan. Jotakin siis on tekeillä. On ilmeistä, että aseman kärjistyminen Romaniassa johtuu lähinnä Molotovin joku aika sitten pitämästä puheesta, jossa hän suoraan huomautti Venäjän aikeista Bessarabiaan nähden.

Ministeri Anfuso mainitsi asemasta Balkanilla puhuesaan, että Saksa on viimeisestä maailmansodasta saamansa opetuksen perusteella täydelleen muuttanut taktiikkaansa. Saksan päämääränä ei ole nyttemmin liittolaisten sotilaallisen rintaman murtaminen, vaan niitten saartoyritysten estäminen. Sota on niinmuodoin, hänen sanojensa mukaan, vertikaalinen eikä horisontaalinen, kuten aikaisempi maailmansota, joka johti Saksan tappioon sen vuoksi, että länsivallat kykenivät Saksan taloudellisesti eristämään.

E. J. J. J.
Lähettiläs.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 8.

Ministeri Järnefelt

20/4 1940

ULKOASIAINMINISTERIÖ

ROOMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

23 / 177 Luht. 1. 40.

KIRJELMÄ n:o 463/67

Rooma SSA 20 P:NÄ huhti KUUTA 19 40.

27/4-40		Luht.
5	OSASTO	ASIA
	C10	

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Rooman-lähetystön raportti n:o 8.

Lähetystö lähettää kunnioittaen tämän mukana Ulkoasiainministeriölle Suomen Roomassa olevan lähetystön raportin n:o 8:

Italia ja sota.

Lähettiläs.

R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. **ULKOASIAINMINISTERIÖ**

RAPORTTI n:o 8.

R o o m a ssa 20 p:nä huhti kuuta 19 40.

Asia: Italia ja sota.

23/177 Sal. 1940.
27/4-40

HEMÄ	OSASTO	ASIA
5	C10	

Rooma on viime aikoina ollut täynnä huhuja Italian sota-
taisista aikeista. On väitetty täällä valmisteltavan hyökkäystä
Kreikkaa vastaan, ensi kädessä Korfun saaren valtaamiseksi. Ita-
lian joukkoja onkin viime aikoina siirretty Barin kautta Alba-
niaan. Eilen kuulin m.m. että Barin seudun suurtilalliset ovat
saaneet määräyksen sijoittaa kymmenittäin vuodepaikkoja asuntoihin
sa sodan varalta. Brasilian suurlähettiläs oli noin viikko sit-
ten sataprosenttisesti varma siitä, että hyökkäys Korfuun tapah-
tuisi, ja että olisi kysymys vain tunteista. Tavatessani Kreikan
Rooman-lähettilään mainitsi hän kuulleensa huhusta. Hän ei ha-
lunnut asiasta senoa muuta kuin että Kreikka on valmis kaikkien
tapahtumain varalta. Toisten huhujen mukaan olisi Italia aikes-
sa hyökätä Dalmatiaan. Erät uskovat Italian ryhtyvän sotaan
Saksan liittolaisena ja odottavan vain Norjan sotaretken päät-
tymistä Saksan lopulliseen voittoon, hyökätäkseen Ranskan ja Eng-
lannin kimppuun. Väitetään vielä, että liittolaisystävyydestään
tunnettu ulkoministeri Ciano piakkoin eroaisi.

Tosiasiassa on kuitenkin, ettei Italia nähtävästi tällä
hetkellä aio käydä sota. Sen ulkopoliittisessa asenteessa on
tosin kyllä tapahtunut sikäli muutos, että liittosuhdetta Sak-

JAKELUOHJE:

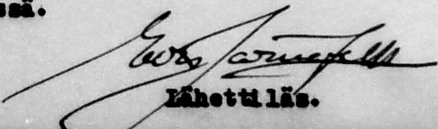
Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

saan entistä tehokkaammin painostetaan. Lehdistö hyökkäilee kiivaasti etenkin Englantia vastaan. Saksalaisia sotilasvaltuuskuntia on parhaillan täällä, ja asiasta on tehty suuri numero lehdistössä. Mutta tämä juuri on omiaan viittaamaan siihen, ettei sotaan ainakaan välittömässä tulevaisuudessa lasketa. Jos niin olisi asian laita toimittaisiin kyllä Saksan ja Italian armeijain yhteistoiminnan tehostamiseksi täydessä salaisuudessa. Näyttää pikemminkin siltä, että asiaa julkisuudessa korostamalla pyritään toisiin päämääriin ja ennen kaikkea vastapuolen painostamiseen propagandakeinoin. Kuten tunnettua on Italia kaiken aikaa harrastanut tällaista politiikkaa kallistuen milloin liittolaisten puoleen milloin jälleen vetäytyen lähemmäksi akselin piiriä, aina esittäen joitakin laskuja suosionsa palkkioksi. Ei siis ihme, että m.m. Englannissa on viime aikoina alettu vaatia selvää Italian kannanottoa joko puolueettomuuden tai puolueellisuuden merkeissä. On kuitenkin ayytä olettaa, että tällaista saa odottaa, elleivät tapahtumat jossain esim. Balkanilla pakottaisi Italiaa yhtymään sotaan.

On yleisesti tunnettua miten epäedullisessa asemassa Italia tulisi olemaan sodan syttyessä Välimerellä. Tämä asiointila ei ole Skandinavian sotatapahtumain johdosta muuttunut. Pikemminkin päinvastoin. Saksan laivaston suuret tappiot Norjan sodassa antavat Englannin ja Ranskan laivastoille entistä paremmat mahdollisuudet keskittää voimiaan tarpeen vastiessa Välimeren piiriin. Tämä ei ole voinut jäädä Roomassa huomiotta, ja se tulee arvattavasti vaikuttamaan Italian asennetta vastaisuudessa määriteltäessä.

Lähettiläs.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA:

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 9.

Ministeri Jännefelt

1/5 1940.

R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 485/74.

R o o m a SSA 1 P:NÄ touko KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Rooman-lähetystön raportti n:o 9.

Lähetystö lähettää kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle tämän mukana Suomen Roomassa olevan lähetystön raportin n:o 9:

Sotatapahtumat ja Italian aseenne.

Lähettiläs.

R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

26 178 Val. S -70.

R o o m a ssa 1 p:nä touko kuuta 19 40^{6/5-70}

Asia: Sotatapahtumat ja Italian
asenne.

5 C10

Edellisessä raportissani kerroin täällä liikkuvista hu-
huista, jotka koskivat Italian sotaisia aikeita. Ilmapiiri oli
silloin varsin jännittynyt, ja ratkaisevia tapahtumia odotettiin
joka hetki. Nyttemmin on kuitenkin tapahtunut käänne tässä suh-
teessa. Aletaan nimittäin olla vakuutettuja siitä, ettei Italian
yhtyminen sotaan ole odotettavissa, ellei jotakin aivan odotta-
matonta uutta käännettä tulisi tapahtumaan yleiseurooppalaisessa
tilanteessa. Erikoisesti kiinnitetään tšekäläisissä piireissä hu-
miota siihen, että Italia ei tosiasiallisesti ole valmis pitempiai-
kaiseen sotaan. Siltä puuttuvat tärkeimmät sodankäyntiin tarvit-
tavat raaka-aineet, joita se ei sodan kestäessä voisi saada,
ottaen huomioon, että Ranska ja Englanti voivat helposti lai-
vastoillaan katkaista yhteydet Välimerellä.

Vaikka johtavissa piireissä nykyisin suhtaudutaan rauhal-
lisemmin tilanteeseen, mikäli on puhe Italian asenteesta selk-
kauksen laajentumiseen nähden Pohjois-Euroopassa, jatkaa lehdis-
tö entistä innokkaammin kampanjaansa länsivaltoja vastaan. Sota-
tapahtumista Norjassa annetaan täydelleen saksalaisystävällinen
tiedoitus. Myöskin Ranskaa vastaan hyökkäillään ja Ranskassa
julkisuuteen annettu tieto siitä, että Ranska olisi nykyisen

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

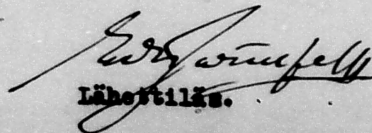
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

suursodan alussa ollut halukas neuvottelemaan Italian sille esittämistä vaatimuksista, ei ole täällä saanut mitään vastakaikua. Siitä ei ole edes julkisuudessa mainittu.

Väitetään, että Italian yhtyminen sotaan oli hiuskarvan varassa Saksan hyökkäyksen jälkeen Tanskaan ja Norjaan. Kerrotaan nimittäin, että Mussolini oli päättänyt ryhtyä aktiiviseen toimintaan Saksan puolella huolimatta siitä, että johtavat piirit, ministeri Ciano mukaanluettuna, tätä vastustivat. Kerrotaan Mussolinin luopuneen suunnitelmistaan vasta sen jälkeen kuin hän oli tullut vakuutetuksi siitä, ettei Hitler toivonut Italian yhtymistä sotaan. Hitler oli, niin kerrotaan, lähettänyt erikoislähetin ilmoittamaan tästä Mussolinille. Tämä oli tehnyt selväksi, ettei Saksa voisi nykyoloissa antaa riittävää tukea Italialle sen sodassa länsivaltoja vastaan. Hitlerin kantaan lienee vaikuttanut tänne lähetetyn saksalaisen sotilaskomission selostus tilanteesta. Kerrotaan Mussolinin suuresti pahastuneen tällaisesta Saksan kannanotosta.

Vaikka siis tällä hetkellä näyttää siltä kuin Italia jäisi sodan ulkopuolelle, on kuitenkin otettava huomioon, että maassa, jossa kaikki riippuu yhden miehen päätöksistä, odottamattomat käänteet ovat mahdollisia. Paljon riippuu myöskin siitä, miten suursota vastaisuudessa tulee kehittymään. Jos sodanäyttämö tulisi käsittämään myöskin Balkanin, olisi Italian yhtyminen sotaan tuskin vältettävissä. Onhan Italia useaan otteeseen natanut selvästi ymmärtää, että muutokset tilanteessa Balkanilla koskevat sen etuja, ja ettei se voi jättää näitä etujaan suojelematta.

Lähettiläs.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 10.

Ministeri Järnefelt

22/5 1940

R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 504/82

R o o m a SSA 22 P:NÄ touko KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

..... P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

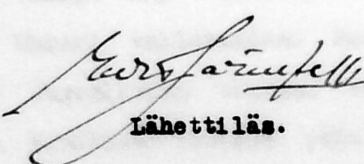
Ulkosainministeriö

LLF

ASIA: Rooman-lähetystön raportti n:o 10.

Lähetystö lähettää kunnioittaen Ulkosainministeriölle tämän mukana Suomen Roomassa olevan lähetystön raportin n:o 10:

Sodan kehitys ja Italia.

Lähettiläs.

R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 10.

R o o m a s s a 22 p:nä touko kuuta 19 40.

Salainen.

27/178 Sal. S-40.

29/5-40

Asia: Sodan kehitys ja Italia.

5 C/10

Viime päivinä tapamistani virkaveljistä ovat useimmat pitäneet varsin luultavana, että Italia ennemmin tai myöhemmin yhtyy sotaan Saksan liittolaisena. Tavatessani Belgian Rooman-suurlähettilään kreivi Kerchovenin sanoi hän olevansa varma siitä, että Italia hyökkää Jugoslavian kimppuun jos osoittautuu, että Saksa saavuttaa ratkaisevampia voittoja Belgiassa ja Ranskan rintamalla. Tässä tapauksessa leivää hänen käsityksensä mukaan sota kaikkialle Balkanille. Venäjä käy Romaniaa vastaan ottaakseen Bessarabian ja samoin Unkari vallataksaan Romanian unkari-
laiset alueet. Bulgaria käy Jugoslaviaa vastaan vallataksaan siltä toivomiaman alueita ja Kreikkaa vastaan päästäkseen Salonikiin. Kreikka ja Turkki yhtyvät länsivaltoihin.

Olen myös tavannut asioista perillä olevia henkilöitä, niiden joukossa italialaisia, jotka ovat vakutettuja siitä, ettei Italian yhtymisestä sotam ole nykyisin puhetta. Nämä kiinnittävät huomiota niihin vaikeuksiin, joihin Italia joutuisi heti sodan sytyttyä. Englannin ja Ranskan ylivoimaiset laivastot voisivat helposti estää sen liikeyhteydet meritse ja Abessinian sekä muiden Italian afrikkalaisten alueiden yhteys emänahan katkeaisi. Sitäpaitsi Italialla ei ole raaka-ainesten,

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja liisäki ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkomaainministeriön tiedoituksiin.

elintarpeiden ja eräiden muiden sotaan tarvittavien tuotteiden puutteen tähden mahdollisuuksia käydä pitempiaikaista sotaa. Jotta Italia voisi suoriutua sodasta voittajana, tulisi sodan muodostua aivan lyhytaikaiseksi - salamasodaksi - jollaiseen nykyisin tuskin on edellytyksiä. Sanotaan, että Mussolini on siksi harkitseva, ettei hän hevillä syöksisi maataan tällaiseen uhkapeliin. Kiinnitetään huomiota myös siihen, ettei Italia tosiasiasa ole viime aikoina ryhtynyt laajempiin toimenpiteisiin sodan varalta. Eräitä erikoisjoukkoja on kutsuttu aseisiin, mutta mitään suurempaa liikekannalle panoa ei ole toimitettu. Joukkoja on kyllä keskitetty Albaniaan ja Jugoslavian rajoille sekä länteen Ranskan rajaa vastaan.

Erikoisen huomion ansaitsee se propaganda, johon ilmeisesti johtavalta taholta annettujen ohjeiden mukaan on ryhdytty saksalaisen näkökannan tukemiseksi niinhyvin Norjan kuin viimeksi Hollannin ja Belgian tapahtumien yhteydessä. Tämä propaganda ei rajoitu ainoastaan siihen, että lehdistö antaa tapahtumille täysin saksalaismielisen värityksen. Lehti-propagandan lisäksi on viime aikoina järjestetty lukuisia mielenosoituksia länsivaltoja ja erikoisesti Englantia vastaan Roomassa ja muuallakin on talojen seinämiin kiinnitetty Englantia solvaavia julisteita. Koululaisista kokoonpantuja kulkueita on liikkunut kaduilla toimeenpannen Englannin ja Ranskan suurlähetystöjen edustalla mielenosoituksia, jotka kuitenkin on poliisin toimesta viime päivinä estetty. Tälläisten englantilaisten ja katuyleisön kesken on tapahtunut välikoh-

tauksia, jotka ovat johtaneet siihen, että Englannin tšekäläinen suurlähettiläs kävi niiden johdosta protestoimassa Palazzo Chigissä. Saksan suurlähetystön edustalla on samanaikaisesti tapahtunut koulunuorison toimeenpanemia Saksalle suosiollisia mielenosoituksia. Esiintyipä itse Duce kerran Palazzo Venezian parvekkeella mielenosoittajille. Erikoisesti on pantava merkille, ettei mielenosoituksiin ole ottanut osaa kypsempään ikään tullutta ainesta, vaan miltei yksinomaan koululaisia. Kerrotaan ylioppilaiden kieltäytyneen niistä. Mainittakoon, että Vatikaanin lehden Osservatore Romanon levikkiä Roomassa on yritetty estää ja niitä henkilöitä, joiden tästä huolimatta on julkisilla paikoilla todettu lehteä lukeneen, on mitä julkeimmalla tavalla solvaistu.

Mielenkiintoisena seikkana mainittakoon, että ennen Englantia vastan kohdistettuja mielenosoituksia saatettiin täällä julkisuuteen memorandum, jossa kerrottiin Englannin laivaston Välimerellä harjoittaman saarron Italian kauppaa haittaavista vaikutuksista. Toimiasiassa vaikeuttaakin tämä saarto suuresti Italian tuontia ja vientiä meritse. On syytä otaksua, että Englantia vastan kohdistettu propaganda ja mielenosoitukset ovat osaltaan tarkoittaneet Englannin painostamista lieventämään Italiaa haittaavia saartotoimenpiteitä. Onkin olemassa tietoja siitä, että Italian ja Englannin keskeisissä neuvotteluissa on päästy eräänlaisiin järjestelyihin saarron lieventämiseksi, ja että neuvottelut jatkuvat molempien maiden kaupallisten suhteitten järjestämiseksi. Tällaiset neuvottelut viittaavat siihen, ettei mo-

lemmilta mailta puutu halua kehittää suhteitam rauhanomai-
sin keinoin.

Italian sotaan yhtymisen mahdollisuutta arvosteltaessa on tietenkin syytä ottaa huomioon se, että Italian kansa ei edelleenkään halua sotaa, ja että kuningashuone on sotaa vastaan. Samoin ei myöskään paavin ja katolisen kirkon asennetta ole tässä yhteydessä väheksyttävä. Italian yhtyminen sotaan tulisi käsittääkseni ainoastaan siinä tapauksessa ajankohtaiseksi, jos sotatoimet länsirintamalla johtaisivat selvään ratkaisuun Saksan eduksi. Tällöin Italian pyrkimykset suuntautuisivat otaksuttavasti Balkanille ja ennen kaikkea niitten tannettujen vaatimusten toteuttamiseen, jotka se on asettanut politiikkansa päämääräksi. Mutta ellei ratkaisu Saksan eduksi tapahdu, voi melko varmuudella sanoa, että Italia tulee edelleen pysymään entisellä odottavalla kannallaan. Kreivi Ciano on puolestaan vakuuttanut, ettei Italian asenteessa ole suursodan viimeisen kehityksen yhteydessä tapahtunut muutosta. Länsivaltoja vastaan kohdistuneen lehtipropagandan hän on selittänyt johtuvan siitä liittosuhteesta, jossa Italia on Saksan.

Runeberg
Lähtetilkä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C10

ASIA: _____

Roomassa oleva lähetystön raportti n:o 11.

v. a. Asiantuntijaj Paikku

11/6 1940.

Pal.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ N:o 556/103.

R o o m a s s a 11 p:nä keuhä KUUTA 19. 40.

VIITTAUS: D. U. M. / 19.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 29/178 Pal D. 1940		
17/6-40	N:o	Liite
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C/D	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Rooman-lähetystön raportit n:öt 11 ja 12.

Lähetystö toimittaa kunnioittaen Ministeriölle tämän mukana Suomen Roomassa olevan lähetystön raportit n:öt 11 ja 12:

- 1) Italian yhtyminen suursotaan;
- 2) Italian suhtautuminen Suomeen.

V.a. Asiantuntija:

Oleau'ainen

R O O M A

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

R o o m a ssa 11 p:nä kesä kuuta 19 40.

Asia: Italian yhtyminen suur-
sotaan.

No 29/178 PalD. 40.		
7/6-40		
RYHMÄ	OSASTO	LOKKA
5	C 10	

Italian yhtyminen suursotaan on vihdoin tosiasiassa. Viime yönä klo 24 alkoivat vihollisuudet Italian ja liittolaisvaltojen välillä. Tapahtumain kulusta merkittävään tässä muistiin seuraavaa.

Vielä 9.6. piti "Il Telegrafo" lehden päätoimittaja Ansaldo radiossa Italian sotavoimille puheen, jossa hän m.m. mainitsi, että "parhailaan riehuva sodassa on kaksi vaihetta, Ranskan häviö ja Englannin kukistaminen (il crollo della Francia e l'inginocchiare dell'Inghilterra). Italia yhtyy sotaan vasta toisessa vaiheessa." Tämän mukaan - tiedetään nim. että Ansaldo kirjoittaa vain sen minkä Palazzo Chigi hyväksyy - arveltiin yleisesti, että Italian interventio odotettaisiin toteutumistaan vielä joitakin päiviä. Hämmäystä aiheutti myös se, että valtamerilaiva "Rex" in piti lähteä Amerikkaan (virallisen ilmoituksen mukaan, jota ei 10.6. vielä asemapäivällä oltu kumottu, 12.6. mukanaan 2500 matkustajaa. Majuri Janarno tosin oli saanut varmasti tietää, että "Rex" in lähdestä ei voi mitään tulla, koska laiva oli "riisuttu" sotilaskuljetuslaivaksi samalla tavoin kuin viime syyskuussa. Toisaalta monet sunnuntaiseudun toimenpiteet: käsky laivoille poiketa heti puolueettomiin satamiin,

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

R o o m a ssa 11 p:nä kesä kuuta 19 40

Asia: Italian yhtyminen suu-
sotaan.

No 29/178 PalD. 1940		
7/6-70		
RYHMÄ	OSASTO	ALUE
5	C 10	

Italian yhtyminen suursotaan on vihdoin tosiasia. Viime yönä klo 24 alkoivat vihollisuudet Italian ja liittolaisvaltojen välillä. Tapahtumain kulusta merkittäköön tässä muistiin seuraavaa.

Vielä 9.6. piti "Il Telegrafo" lehden päätoimittaja Ansaldo radiossa Italian sotavoimille puheen, jossa hän m.m. mainitsi, että "parhailtaan riehuvassa sodassa on kaksi vaihetta, Ranskan häviö ja Englannin kukistaminen (il crollo della Francia e l'ingnocchiare dell'Inghilterra). Italia yhtyy sotaan vasta toisessa vaiheessa." Tämän mukaan - tiedetään nim. että Ansaldo kirjoittaa vain sen minkä Palazzo Chigi hyväksyy - arveltiin yleisesti, että Italian interventio odotuttaisi toteutumistaan vielä joitakin päiviä. Hämäännystä aiheutti myös se, että valtamerilaiva "Rex" in piti lähteä Amerikkaan virallisen ilmoituksen mukaan, jota ei 10.6. vielä samupäivällä oltu kumottu, 12.6. mukanaan 2500 matkustajaa. Majuri Janarmo tosin oli saanut varmasti tietää, että "Rex" in lähdöstä ei voi mitään tulla, koska laiva oli "riisuttu" sotilaskuljetuslaivaksi samalla tavoin kuin viime syyskuussa. Toisaalta monet sunnuntaiseudun toimipiteet: käsky laivoille poiketa heti puolueettomien satamiin,

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sotavakuutuksen lopettaminen, sodanaikaisen pimennyksen määrääminen koko maassa j.n.e., edellyttivät ratkaisua minä hetkenä hyvänsä. Yleisin käsitys olikin se, että Mussolinin puhe oli odotettavissa maanantaina 10.6., vaikka parantumattomat optimistit, italilaiset, frankofiilit ja saksalaisten vihaajat, yhä odottivat jonkun ihmeen tapahtuvan ja sotavalmistelujen olevan vain bluffia. Toisin kävi.

Ducen puheen esivalmistelu oli merkillinen: siitä ei mainittu klo 15 ilmestyneissä iltapäivälehdissäkään vielä mitään. Vasta klo 16 alkoivat järjestyneet fascistiryhmät marsssia soittokuntineen Piazza Veneziaelle. Niiden mukana muutakin yleisöä virtasi paikalle. Klo 17,15 radiossa kuulutettiin, että Il Duce puhuu klo 18 ja kehoitettiin kansaa rientämään toreille ja kaduille radiointia kuulemaan. Tilaisuus oli tyypillinen regimen henkeen lavastettu "kansan" kokous, jossa varsinaista kansaa ei paljon nähty. Merkillinen oli myös puheen vaikutus. Järjestettyjä, etupäässä koulunuorison, joka juuri oli päättänyt tutkintokautensa, toimeenpanemia suosionosoituksia lukuunottamatta tunnelma oli silminpistävä alakuloinen. Useat vanhemmat ihmiset eivät mielenosoituksellisesti ottaneet osaa suosionosoituksiin ja työpaikoissaan kuuntelevat ottivat Mussolinin sanat vaieten vastaan. Sotaisesta innoituksesta ei nähnyt kadulla jälkeäkään, koulupoikain mekastusta lukuunottamatta. Innostuksetta ja alistuneesti Italia ryhtyi suursotaan.

Ne henkilöt, jotka ovat kuulleet Ducen puhuvan aikaisemmin suurten tapahtumain aattona, vakuuttavat että eilinen Duce ei ollut entinen itsetietoinen kansansuosioista varma fascistien johtaja.

V.a. Asiainhoitaja:

Ossi Paikku

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 12.

v. a. Asiamiehenä: Paikku

11/6 1940

R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

R o o m a ssa 11 p:nä kesä kuuta 19 40

29/128 Sel. 1940	
RYHMÄ	OSASTO
5	C 10

Asia: Italian suhtautuminen Suomeen.

Italian suursotaa liittymisen yhteydessä on huomiota herättänyt Italian ja Neuvostoliiton suhteiden nopea paraneminen. Suomen - Venäjän sodan aikana olivat kummankin maan suurlähettiläät palanneet kotimaahansa, ja välien kylmeneminen varsinkin alussa oli ilmeinen. Lehdistö ja radio käsittelivät säälimättä Neuvostoliittoa ja sen johtomiehiä. Kiitollista aihetta tälle politiikalle antoivat sotamme tapahtumat. Saattoi lisäksi todeta, että bolshevismivastainen ja Suomelle ja sodallemme suopea mieliala oli aitoa ja välitöntä. Helmikuun loppupuolella oli kuitenkin jo muutosta havaittavissa Suomelle epäedulliseen suuntaan, kunnes rauhanteon yhteydessä saattoi todeta jo käsittämättömän epäystävällisiinkin lausuntoja yleensä myötämielisen ja ylistävänkin kirjoittelun rinnalla. Pian rauhanteon jälkeen Suomi ja sen sankarillinen sota jäivät melkein unohduksiin päivälehtien palstoilta. Kulttuuriaikakauslehdissä, m.m. huomattavassa taidetta käsittelevässä "Emporium" nimisessä julkaisussa maamme olot ja saavutukset ovat tosin olleet huomion kohteena edelleenkin. Ja yleinen mielipide on jatkuvasti Suomen lunoissa. Siitä saa päivittäin nähdä esimerkkejä.

Virallinen ja puolivirallinen Italia sitävastoin ovat il-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkosaainministeriön tiedoituksiin.

meisesti muuttumassa suhtautumisessaan Suomeen arvostelevampaan ja maatamme väheksyvään suuntaan. Aikaisempien vähempiarvoisten tämänsisältöisten ilmaisujen lisäksi on nyt tullut viime "Relazioni Internazionali" julkaisussa ollut kirjoitus: "Svezia, Finlandia e Lituania di fronte alla Russia" (Ruotsin, Suomen ja Liettuan suhteet Venäjään). Kirjoituksen Suomea käsittelevässä kappaleessa sanotaan näin: "Sota Venäjää vastaan oli jo saanut aikansa (tämän) balttilaisen suuntautumisen Suomessa, maassa joka sodan syttymiseen asti oli ollut kytketty Skandinavian ryhmään; kohtalo, jonka se sai kokea Moskovan rauhahan seurauksena 12.3.1940, kohtalo joka on sama (comune) kuin minkä Viro, Latvia ja Liettua olivat ottaneet vastaan molemminpuolisilla avunantosopimuksilla Neuvostoliiton kanssa viime vuoden syys- ja lokakuussa, on neuvonut tosiaan Helsinkiä tarkistamaan koko skandinavisen politiikkansa, joka nyt on jo mennyttä, yrittääkseen aikaansaada yhteenkuuluvaisuutta kolmen pienemmän Baltianmaan kanssa." Ajatukset tässä lauseessa ovat jo päinvastaisia kuin pari kuukautta sitten, jolloin Suomen sodan ja rauhanteon merkitys ymmärrettiin vielä oikeassa valossa. - Kirjoituksen /^{muu}sisältö on tosiasioiden luettelomista eikä kaivanne selostusta tässä. -

Huomiota herättää, että "Relazioni Internazionali"n kirjoitus ilmestyy samanaikaisesti suurlähettiläs Rossen ja suurlähettiläs Gorelkinin palatessa asemapaikkoihinsa ja Italian yhtyessä Saksan puolella liittolaisvaltoja vastaan.

Oscar Saitinen

V.a. Asainhoitaja.

W

178

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: _____

Roomassa olevan tahetyöni raportti n:o 13.

v.o. Asiantuntija Laikkes

17/6 1940

Pal

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 80/178 Pal 1940		
25/6-40	52	L. 4
RYHMÄ	OSASTO	
S	C 10	

R O O M A

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ N:o 576/114.

Rooma SSA 17 P.NÄ kesä KUUTA 1940.

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Rooman-lähetystön raportti N:o 13.

Lähetystö toimittaa kunnioittaen Ministeriölle tämän mukana Suomen Roomassa olevan lähetystön raportin N:o 13:

Huomioita Italian rintamantakaisesta valmeudesta.

V.a. Asianhoitaja: *Alain Saitky*

R O O M A

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

R o o m e s s a 17 p:nä kesä kuuta 1940.

Asia: Huomioita Italian rintaman-
takaisesta valmeudesta.

No 20/178 Sald. 1940.		
27/10 - 40		
RYHMÄ	OSASTO	LOKKA
S	C 10	

Italia on ollut viikon mukana suursodassa. Sotilaallista toimenpiteistä ja tapahtumista tänä aikana on majuri Janarmo tiedoituksissaan Yleisesikunnalle jo kertonut. Tässä esitettäköön eräitä huomioita rintamantakaisen elämän kulusta Italiassa. Huomauttakkoon, että huomiot ovat Suomen-Venäjän sodan aikana Suomessa olleen tekemät.

Nykyisen totaalisen sodan aikana väestönsuojelulla on sotaikäyvän maan valmeudessa erikoisen merkityksensä, mikä sodassamme Venäjää vastaan kouriintuntuvasti koettiin. Sen pitäisi siksi olla korkealla tasolla Italiassakin, joka ei mennyt sotaan yllätettynä, vaan omasta tahdostaan. Sillä oli ollut seitsemän kuukautta valmisteluaikaa. Väestönsuojelu Italiassa on itse asiassa tällaista: tärkeimmissä asutuskeskuksissa Milanossa, Roomassa, Torinossa, Genovassa, Napolissa ei ole olemassa koeteltujen sääntöjen mukaisia väestönsuojia kuin näön vuoksi; kellareita ei ole vahvistettu edes sirpalesuoja silmälläpitäen; Roomassa en ole nähnyt äinoatakaan viittaa, joka opastaisi yleiseen väestönsuojaan; vss-miehistöä ei ole valmennettu, ensiapuasemia ei ole järjestetty; ylimalkaisia ohjeita pommituksien varalta annettiin vasta toisena sotapäivänä; kaasunaamareita on vain harvoilla kotonaan; kadulla niitä eivät kanna Roomassa muut kuin harvat kaupungin palveluksessa olevat. Lyhyesti: väestönsuojelua siinä

JAKELUOHJE:

Ulkoministeriön harkinnan

mukaan

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

merkityksessä mikä sillä Suomessa oli, ei Italiassa ole olemassa. Seurauksena tällaisesta asiain-tilasta on ollut tähän mennessä noin yli 50 kuollutta siviilihenkilöä; huomattakoon, että varsinaisia pommituksia ei ole vielä ollut ollenkaan, vaan ovat useimmat kuolleet omien torjunta-ammusten sirpaleista juoksennellessaan kaduilla. Sitäpaitsi vallitsee yhä vielä ainakin Roomassa mitä surkein hämäännys ilmahälytyksen sattuessa; yleisö ei tiedä mitä tehdä, minne mennä. Yleisön avuttomuuden ja hysteerisen mielentilan paljasti sattuvasti eräs nainen, joka kellarissa kranaattien räjähtelyä kuunnellessaan kirkkais: Duce, aiuto! (Duce, apua!). Monet valittelevat sitä, että hallitus ei ole ilmoittanut mitään etukäteen, että sota saattaa tuoda mukanaan Roomassakin ilmavaaran.

Yleinen pimennys on ollut moitteetonta ja valvotaan sen noudattamista asiaankuuluvalla ankaruudella. Kun Italia yhtyi suursotaan, olivat seuraavat säännöstelytoimenpiteet voimassa: kahvia 50 gr. kuukaudessa henkeä kohti, sokeria 500 gr., pesusaippuaa (laadultaan keinoa) 200 gr.- Ruokaöljyä on vähän ja ennakkotietojen mukaan tulee sekin pian kortille. Bensiniä ei myydä ollenkaan yksityisille. Täysvillakankaista ei ole enää pitkään aikaan ollut kaupassa. Voikilo maksaa 26 liiraa, vasikanliha 27 liiraa kilolta, lampaanliha 11 liiraa, maito 3 liiraa litra, miehen kesäpuku freskokankaasta 750 - 1.000 liiraa, tavalliset miehen kengät 120-150 liiraa pari. Palkkatasosta mainittakoon, että ulkoasiainministeriön jaostosihteerit saavat n. 1.500 liiraa kuussa palkkaa.

Asiantuntevien antamien tietojen mukaan ei ravinto- tai raaka-ainevaraa ole Italiassa sanottavasti. Vielä kuukautta ennen sotatoimien aloittamista myi Italia varman tiedon mukaan m.m. Ranskalle huomattavia kilomääriä trotyyjiä. Koko talvikauden olivat mm. Fiatin tehtaat kuumeisesti työskennelleet Ranskan ja Englannin asetilausten täyttämiseksi. Baglietton alkujaan / Mas-venetehtaat ja Isotta Fraschinin tehtaat valmistivat Englannille - tosin / Suomea varten tilattuja - mas-veneitä. Villapeittoja myytiin Ranskalle vii-

merkityksessä mikä sillä Suomessa ~~ei~~ ei Italiassa ole olemassa. Seurauksena tällaisesta asiain-tilasta on ollut tähän mennessä noin yli 50 kuollutta siviilihenkilöä; huomattakoon, että varsinaisia pommituksia ei ole vielä ollut ollenkaan, vaan ovat useimmat kuolleet omien torjunta-ammusten sirpaleista juoksennellessaan kaduilla. Sitäpaitsi vallitsee yhä vielä ainakin Roomassa mitä surkein hämäännys ilmahälytyksen sattuessa; yleisö ei tiedä mitä tehdä, minne mennä. Yleisön avuttomuuden ja hysterisen mielentilan paljasti sattuvasti eräs nainen, joka kellarissa kranaattien räjähtelyä ~~kuunnelleessaan~~ kirkais: Duce, aiuto! (Duce, apua!). Monet valittelevat sitä, että hallitus ei ole ilmoittanut mitään etukäteen, että sota saattaa tuoda mukanaan Roomassakin ilmavaaran.

Yleinen pimennys on ollut moitteetonta ja valvotaan sen noudattamista asiaankuuluvalla ankaruudella. Kun Italia yhtyi suursotaan, olivat seuraavat säännöstelytoimenpiteet voimassa: kahvia 50 gr. kuukaudessa henkeä kohti, sokeria 500 gr., pesusaippuaa (laadultaan kehnoa) 200 gr.- Ruokaöljyä on vähän ja ennakkotietojen mukaan tulee sekin pian kortille. Bensiniä ei myydä ollenkaan yksityisille. Täysvillakankaita ei ole enää pitkään aikaan ollut kaupassa. Voikilo maksaa 26 liiraa, vasikanliha 27 liiraa kilolta, lampaanliha 11 liiraa, maito 3 liiraa litra, miehen kesäpuku freskokankaasta 750 - 1.000 liiraa, tavalliset miehen kengät 120-150 liiraa pari. Palkkatasosta mainittakoon, että ulkoasiainministeriön jaostosihteerit saavat n. 1.500 liiraa kuussa palkkaa.

Asiantuntevien antamien tietojen mukaan ei ravinto- tai raaka-ainevarastoja ole Italiassa sanottavasti. Vielä kuukautta ennen sotatoimien aloittamista myi Italia varman tiedon mukaan m.m. Ranskalle huomattavia kilomääriä trotyyjiä. Koko talvikauden olivat mm. Fiatin tehtaat kuumeisesti työskennelleet Ranskan ja Englannin asetilausten täyttämiseksi. Baglietton alkujaan / Mas-venetehtaat ja Isotta Fraschinin tehtaat valmistivat Englannille -tosin / Suomea varten tilattuja - mas-veneitä. Villopeittoja myytiin Ranskalle vii-

me talven aikana suuria määriä.

Tällaisissa olosuhteissa Italia lähti suursotaan mukaan. Sotaista mieltäkin puuttuu yhä jatkuvasta propagandasta huolimatta. Nähtäväksi jää minkälainen on tulos. Liittolainen ainakin on mahtava ja voitokas. Syytä lienee kuitenkin muistaa, että Abessinian sodan alkuvaiheet olivat monin tavoin samanlaiset kuin nyt ja tulos kuitenkin suotuisa.

V.a. Asainhoitaja:

Oscar Saitanen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA:

Pöytäkirja olevan lähetysraportti n:o 14

Ministeriö Talous

8/8 1940.

Roomassa, 8 päivänä elokuuta 1940.

ULKOAS.		ERIO
N:o 32 / 78 Salp. 1940		
22/8 - 40		
RYHMÄ	OSASTO	OSA
5	C/10	

N:o 737/164.

Herra Ministeri,

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, raporttini n:o 14, jonka nimikkeenä on:

"Balkanin kysymykset ja Italia".

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

Helsinki.

W
R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

R o o m a s s a 8 p:nä elo kuuta 19 40.

Asia: Balkanin kysymykset ja Italia.

32/28 Jal	40
22/8-40	
RYHMÄ	
5	C10

Erityisellä mielenkiinnolla seurataan täällä luonnollisesti tapahtumia Balkanilla. Bessarabian luovuttaminen Venäjälle ei ollut Italialle mieluinen tapaus. Italialla ei tosin ole mitään aihetta suojella Romaniaa, pikemminkin voidaan sanoa, että Italia mielellään näkisi, että Romania heikentyisi, jollei toiselta puolen heikko Romania liian helposti joutuisi Venäjän uhriksi. Mutta Bessarabian luovuttaminen Venäjälle oli Italialle sentähden vastenmielistä, että Venäjä senkautta otti ensimmäisen askeleensa valloittaaksensa takaisin entisen valta-aseman sa Balkanilla. Italian Balkanin-politiikan tärkein tehtävä on estää Venäjän tunkeutumista Balkanille. Tässä tarkoituksessa Italia haluaa luoda voimakkaan Unkarin ja tukee Unkarin vaatimuksia Siebenbürgeniin nähden. Että Unkari kuitenkin saa tyytyä verrattain pieniin saavutuksiin, pidetään täällä varmana, sillä Saksa ei halua liian paljon heikontaa Romaniaa sen öljylähteitten vuoksi, jotapaitsi Saksa tahtoo tukea Rautaisen Kaartin pyrkimystä johtaa Romanian ulkopoliikka saksalaisystävälliseen uomaan, mikä tietysti helposti saavutetaan estämällä Unkaria saamasta liian paljon Romanian nykyisiä alueita. Täällä pidetään varmana, että Bulgaria saa mitä se vaatii nim.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja liitteenä ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Etelä-Dobruđan, mutta että Unkari ei saa läheskään mitä se haluaisi. Unkarissa tosin johtavat valtiomiehet sanoivat minulle, että jollei Unkarin minimivaatimuksia tyydytetä, niin Unkari ottaa mitä sille kuuluu väkisin. Mutta varmana voidaan pitää, että Saksa estää Unkarin toteuttamasta sotaisia aikeitaan.

Todennäköisesti uudistuu sama näytelmä kuin Unkarin saadessa osan Slovakian alueesta. Silloinkin Italia olisi ollut valmis laajemmaltikin tyydyttämään Unkarin vaatimuksia, mutta Saksan painostuksesta Unkarin täytyi tyytyä vähempään.

Sivumennen huomautettakoon, että vaikkakin Unkari on täydellisesti liittynyt akselivaltioihin, sen osakkeet Saksassa eivät ole aivan täydessä arvossa. Saksa - ja erikoisesti Hitler henkilökohtaisesti - ei ole unohtanut, että Puolan sodan alkaessa Unkari ei myöntänyt saksalaisille joukoille läpikulkuoikeutta. Tätä oikeutta Saksa ei tosin sitten tarvinnutkaan, mutta Unkari saa kuitenkin vieläkin kärsiä puolalaisille ystävilleen osoittamastaan uskollisuudesta.

.....

Italian asenne Balkanin maita kohtaan ja erityisesti Jugoslaviaa kohtaan on näennäisesti kyllä uhkaava. Italia siirtää paraikaa suuria sotajoukkoja Triestiin ja Albaniaan, ja vallan yleinen huhuhan tietää kertoa Italian hyökkäävän Jugoslaviaan. Niin ei kuitenkaan lähiaikoina olosuhteit-

ten pysyessä nykyisellään tapahtune. Ainakin vakuutti minulle Italian ent. lähettiläs Suomessa Paterno, ettei Italialla ole minkäänlaisia aggressivisia aikeita Jugoslaviaan nähden. Ja kun Jugoslavia tyydyttää kaikki Saksan ja Italian vaatimukset, niin eivät hyökkäystoimenpiteet tunnu uskottaviltaan. Kysymys on silloin mitä nämä joukkojen siirrot tarkoittavat. Vastaus, jonka sain eräältä huomattavalta italialaiselta, että jossainhan meidän joukkojemme täytyy olla, ei tunnu tyydyttävältä, sillä voitaisiinhan joukot väliaikaisesti päästää kotiinkin. Todennäköiseltä tuntuu minusta, että joukot on koottu lähelle Jugoslaviaa turvataksensa Balkanin maita hyökkäyksiltä Venäjältä käsin. Tällä en tahdo sanoa, että tällainen hyökkäys olisi odotettavissa. Päinvastoin se ehkä juuri jää tapahtumatta sen johdosta että Italia ja erityisesti myöskin Saksa, kuten tunnettua, ovat näyttäneet, että heiltä riittää joukkoja itäänkin päin.

Tänään kerrottiinkin että Venäjä aikoo hyökätä Turkkiä vastaan. Turkkiä Saksa ja Italia luonnollisesti eivät suojelisi. Päinvastoin sanoi minulle v. Papen tammikuussa Ankarassa, että Turkki vielä tulee katkerasti katumaan, että se otti Saksaa kohtaan vihamielisen asenteen.

Kun Turkin suurlähettiläs tänään oli luonani, otin asian puheeksi. Hän vakuutti, ettei Venäjä ole tehnyt minkäänlaisia vaatimuksia Turkkiin nähden ja lisäsi, että jos Venäjä yrittäisi hyökätä Turkkiin, Venäjä kohtaisi mitä ankara vastarintaa Turkin koko kansan puolelta. Toiselta puo-

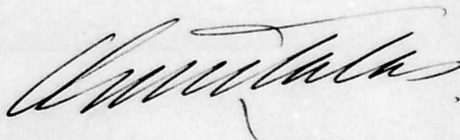
len kerrotaan kuitenkin, että Venäjä ja Italia Saksan tukemana miettisivät jonkinlaista Turkin jakoa, ja silloinhan Turkin voimat eivät pitkälle riittäisi. Italia saavuttaisi silloin kaksi päämäärää: 1) se saisi omat pyrkimyksensä Turkin saariin ja ehkäpä eräisiin muihinkin alueisiin tyydytetyksi ja 2) Venäjä jättäisi varsinaiset Balkanin maat rauhaan. Tässä yhteydessä mainitsen, että Italiassa on levitetty propagandakuvia, joissa Italia leikkaa poikki kaikki Välimeren salmia sitovat solmut ja tässä kuvassa nähdään myöskin Italian rikkovan solmun Dardanellien kohdalla.

Italian aggressivisille aikeille Turkkiä vastaan antaa tukea italialaisten suunnittelema rautatie Brindisi - Vallona - Saloniki, jolloin Brindisistä Vallonaan juna kuljetettaisiin lautalla. Albaniassa tätä rautatietä jo rakennetaan. Onko radan jatkamisesta Kreikan alueella jo aikaansaatu sopimus Kreikan kanssa ei ole tiedossani. Italiassa väitetään tämän radan tarkoittavan yksinomaan kaupallisia tarkoituksia, mutta ottaen huomioon miten lyhyt ja mukava meritie Italian satamista on Salonikiin, ei suunniteltu rautatie milloinkaan tule suuremmissa määrin palvelemaan kaupallisia tehtäviä, vaan on sen merkitys ilmeisesti strateginen. Jos Italia kykenee rakentamaan radan valmiiksi, jota Turkin suurlähettiläs tosin epäili, niin Italian asema Balkanilla on tuntuvasti varmistunut.

.....

Kun tämä jo oli kirjoitettu kertoi minulle majuri Janarmo kuulleensa Italian aikeista Balkanilla seuraavaa.

Italian tarkoitus olisi muodostaa Suur-Albania, johon yhdistettäisiin entinen Montenegro, Dalmatian rannikko ja ehkä lisäksi osa Kreikasta. Vaikkakaan ei vielä ole lähempiä tietoja tämän huhun todenperäisyydestä, olen katsontsen mainitsemisen arvoiseksi, koska se selittäisi luontevasti Italian joukkojen siirtoa Albaniaan ja Jugoslavian rajalle. Jos Italialla tällainen aikomus olisi, niin sitä tuskin voitaisiin toteuttaa Venäjän ryhtymättä Balkanin maita suojelemaan. Toinen mahdollisuus olisi myöskin, että Venäjä saisi vapaat kädet Turkkiin nähden ehdolla, että se olisi Balkanin kysymyksiin sekaantumatta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA:

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 15.

Ministeri Talas

31/8 1940.

Roomassa, 31 päivänä elokuuta 1940.

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 778/181.

AINMI

33 / 178 Sal. B - 40

579-40

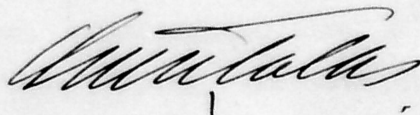
5 C 10

Herra M i n i s t e r i .

Täten on minulla kunnia lähettää
Teille, Herra M i n i s t e r i , raporttini
n:o 15, jonka nimikkeenä on:

Italia Egyptin sodan kynnyksellä.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i ,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

H e l s i n k i .

R O O M A SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 15.

R o o m a ssa 31 p:nä elo kuuta 19 40.

33 178 Pal. J. 40
579-40
5 C10

Asia: Italia Egyptin sodan kynnyk-
sellä.

Joskin suursodan ratkaisu epäilemättä tapahtuu Saksan-Englannin rintamalla, ei Italian - Englannin sota silti ole merkitykseltään vähäinen.

Italian suhteellisen helposti saavuttama voitto Englannin Somalissa on varmaan hämmästyttänyt kaikkia - jopa italialaisiakin. Selitykseksi ei riitä, että englantilaisten rintama heikentyi Ranskan tekemän aselevon kautta. Pester Lloydin sota-asiantuntija, kenraali Mierka todistaa asiatiedoilla, että se apu, minkä Ranska olisi Englannille voinut tarjota, oli niin pieni, ettei se missään tapauksessa olisi asiaan vaikuttanut. Voittonsa kautta italialaiset ovat osoittaneet olevansa etevä ja kestäviä ainakin siirtomaasodissa. Täytyy jo luopua miltei axiomiksi tulleesta käsityksestä, jonka mukaan italialainen sotilas on huono. Fascismi on, saadessaan koko kansan niin sanoakseni uudestaan syntymään, samalla luonut italialaisiin sotilaisiin aivan uuden hengen.

Italialaisten Somalissa saavuttaman voiton takana ilmenee laaja historiallinen perspektiivi. Taistelu Italian ja Englannin välillä ei enää koske vain muutamia enemmän tai vähemmän merkityksellisiä maa-alueita Afrikassa. Taistelu koskee jo

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

herruutta läheisen idän muhamettilaisten kansojen yli.

Englanti on katsonut olevansa näitten kansojen luonnollinen suojelija, mutta joku vuosi sitten vaati Mussolini itselleen tuon oikeuden. Että niin Englannin kuin Mussolinin suussa suojelu itse asiassa tarkoittaa herruutta, on ilman muuta selvää.

Englannin tappio Somalissa on heikentänyt Englannin arvovaltaa muhamettilaisissa kansoissa ja vastaavasti nostanut Italiaa. Täten Italian voitto ei vaan strategisesti loihtinut esille Egyptin kysymystä, vaan tämä laajakantoinen kysymys tuli esille myöskin poliittisessa mielessä. Säilyttääksensä muhamettilaisen maailman suosion Italia ei saisi uhata Egyptiä. Toiselta puolen Italia ei voisi saavuttaa herruutta itäisessä Välimeressä ilman, että Egypti muodossa tahi toisessa on sen vallanalaisuudessa. Mussolini selitti tosin ryhtyessään sotaan haluavansa kunnioittaa Egyptin puolueettomuutta, mutta edellytyksenä oli luonnollisesti, että Egypti itse pysyi puolueettomana ja että se myöskin kykeni puolueettomuuttaan puolustamaan. Italialaisessa sanomalehdistössä on nyt tehty ja tehdään edelleen kiivaita hyökkäyksiä Egyptiä vastaan. Väitetään että Englanti on monella tavalla loukannut Egyptin suvereniteettiä, ja että Egypti ei ole tehnyt voitaansa sitä estääksensä. Nämä hyökkäykset tuntuvat valmistavan maaperää Italian hyökkäykselle Egyptiä vastaan. Luonnollista onkin, että jos Italia haluaa hyökätä Egyptiin, hyökkäystä puoltava veruke on helposti löydettävissä. Mutta kysy-

mys onkin onko Italian edun mukaista hyökätä Egyptiin.

Miten tahansa Italia perustelisikaan hyökkäystään Egyptiin, on selvää että se nostaisi Egyptin kansan Italiaa vastaan. Samalla olisi vaara tarjona, että muhamettilainen maailma myöskin kääntyisi Italiaa vastaan.

Aivan toiseksi muuttuisi asema, jos Italian onnistuisi saada aikaan, että Egyptissä pääsisi Englannille vihamielinen mielipide valtaan. Jos Egypti itsestään ryhtyisi vastustamaan Englannin Egyptissä suorittamia Italian vastaisia toimenpiteitä, voisi Italia esiintyä Egyptin vapauttajana Englannin sorsa-rosta. Tähän suuntaan työskenteleekin tällä haavaa Italian diplomatia. Italian radio on useampaan kertaan kehoittanut Egyptin kansaa huolehtimaan siitä, ettei Englanti saa käyttää Egyptiä välikappaleena sodassaan Italian kanssa, ja äskettäin kirjoitti Gayda samaan suuntaan.

Gaydan kirjoituksen pääsisältö on seuraava. Hän lähtee Egyptissä juuri tapahtuneesta hallituskriisistä ja toteaa, että tämä kriisi osoittaa, ettei Egyptissä kaikki tapahdu aivan Englannin tahdon mukaan. Todennäköisesti on Egyptissä vahvakin mielipide, joka ei hyväksy Egyptin englantilaisystävällistä politiikkaa, vaan päinvastoin haluaa ystävällistä ratkaisua Italian kanssa. Tämän mielipiteen kannattajat tietävät, että Italia ei halua uhata Egyptin itsenäisyyttä, jota vastoin heidän täytyy todeta, että Englanti kohtelee Egyptiä kuten valloitetua maata. Valitettavasti tämän mielipiteen kannattajain ei

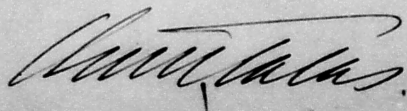
ole onnistunut saada ääntään kuuluville. Ja jos Egypti ei tulevaisuudessakaan muuta kantaansa, on luonnollista, että Italian täytyy ryhtyä taistelemaan Egyptissä olevia joukkoja vastaan. Egyptin tulisi osata oikein arvostella asema ja vastustaa englantilaisten suumitelmiä. Näin Gayda.

Gaydan kirjoitus on ilmeinen varoitus Egyptille. Mutta samalla se osoittaa myöskin, miten Italia, joka tuskin voinee välttää sotaa Egyptin kanssa, kaikin keinoin tahtoo lykätä syyn Englannin niskoille.

Gaydan kirjoittaessa artikkelinsa oli Egyptin pääministeri Hassen Sabry Pascha juuri eronnut. Hänen edeltäjänsä Ali Maher Paschan katsottiin työskentelevän sovinnon aikaansaamiseksi Italian kanssa, jota vastoin Hassen Sabry oli selvä Englannin ystävä. Viimeksimainitun ero näyttää antaneen Gaydalle aiheen otaksua, että Egyptiin tulisi hallitus, joka yrittäisi sovintoa Italian kanssa. Tässä Gayda kuitenkin erehtyi. Hassen Sabry muodosti uuden hallituksen, josta oli poistettu kaikki ne, jotka vähänkään olivat taipuvaiset rakentamaan sovintoa Italian kanssa.

Näin ollen voitaneen kai sanoa, että arpa on heitetty ja ettei kestä kauankaan, ennenkuin Italia on selvässä sodassa Egyptin kanssa. Italialaiset ovatkin jo pommitaneet Alexandrian ja Port Saidin satamaa sekä Suez'ia.

Väitetään kuitenkin, että Egyptissä olisi voimakas mielipide, joka pyrkii rauhaan Italian kanssa, mutta toistaiseksi tämä mielipide ei pääse esille eikä todennäköisesti pääsekään. Siitä pitävät englantilaiset huolta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 16.

Ministeriö Tulos

31/8 1940

Roomassa, 31 päivänä elokuuta 1940.

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 780/182.

AINM

34/178 Sal. 2-40

5/9-40

De-370

5 C10

Herra Ministeri.

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, raporttini n:o 16, jonka nimikkeenä on:

Pieniä piirteitä Italian ja Sveitsin suhteista.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

Helsinki.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

R o o m a s s a 31 p:nä elo kuuta 19 40.

34/178 Sal. 8-40.

5/9-40

Asia: Pieniä piirteitä Italian
ja Sveitsin suhteista.

OK 1940

5 C10

Sveitsin asema taistelevien suurvaltain kesken ei ole ka-
dehdittava. On kuitenkin tunnustettava, että Sveitsi on kyennyt
erittäin hyvin hoitamaan suhteitaan naapureihinsa. Että Sveitsi
on voinut pysyä suursodan ulkopuolella riippuu tosin osaksi
Sveitsin maantieteellisestä asemasta sekä sen kansan tunnetusta
halusta puolustaa maatansa, mutta suureksi osaksi se riippuu
myöskin Sveitsin hallituksen taitavasta politiikasta.

Että pikkuvaltiot eivät nykyään aina voi jyrkästi pitää
oikeuksistansa kiinni, ja että niitten toiminnan täytyy sietää
nöyrytyksiäkin, on kieltämätön tosiasia. Niinpä olen huomatta-
valta taholta kuullut, että erään Bernissä tapahtuneen korkean
virkamiehen nimittämisen johdosta Italian ministeri oli lausunut
paheksuimensa nimityksen johdosta, koska nimitetty oli tunnettu
anti-fascisti, ja oli lähettiläs samalla huomauttanut, että
Sveitsi saa kiittää yksinomaan Mussolinia siitä, ettei Saksa
marssittanut joukkojaan Sveitsin kautta Ranskaan.

Englantilaisten pommituskoneitten lento Sveitsin yli Ita-
liaan oli saattaa Sveitsin vakavaan ristiriitaan Italian kanssa.
Sveitsi on tosin asiassa tehnyt kaikkensa puolueettomuutensa
säilyttämiseksi, mutta kun englantilaiset ovat lentäneet jopa

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

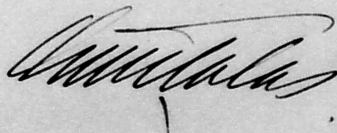
Ei ulkomaasadustuksen tiedoitukseen.

Ei ulkomaasadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tukseen.

6000 metrin korkeudella, ei Sveitsi ole voinut lentoja estää vaan on sen ollut tyydyttävä protesteihin. Väitetään englantilaisten selittävän, että he ovat oikeutetut lentämään puolueettomankin maan yli, jos sen tekevät riittävän korkealla, koska yhtävähän kun valtion aluevesi merellä ulottuu rajattomiin, yhtä vähän niin on asian laita ilmassa.

Italia tuskin sentään olisi tyytynyt Sveitsin platoonisiin protesteihin, vaan on sovinto saatu toisella tavalla aikaan. Sveitsi on sitoutunut heti kun vieras lentokone ylittää sen rajoja siitä ilmoittamaan Italialle. Täten Italia aina saa jonkun verran aikaisemmin tietoonsa viholliskoneitten lähestymisen.

Jos Saksa ja Italia lopullisesti suursodan voittavat, on sittenkin epävarmaa, kykeneekö Sveitsi säilyttämään koskemattomuuttansa. Minulle on kerrottu, että Hitler olisi varsin epäsuopea Sveitsille sen sanomalehdistön aikaisemman kirjoitustavan johdosta. (nykyään Sveitsin sanomalehdistön tyyli on jo kokonaan muuttunut.) ja että hän sen johdosta suorastaan vaatisi, että Italian tulee vallata Sveitsin italialaiset kanttoonit, jolloin Saksa tietysti myöskin ottaisi osansa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA:

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 17.

Ministeriö Talas

31/8 1940

Roomassa, 31 päivänä elokuuta 1940.

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 781/183

A/NM

35/179 Pal: S-Y.

5/9-40

DEPART

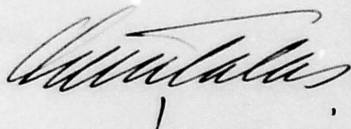
5 C10

Herra M i n i s t e r i ,

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra M i n i s t e r i , raporttini n:o 17, jon-
ka nimikkeenä on:

Italian - Kreikan ristiriita.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i ,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

H e l s i n k i .

R O O M A

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

R o o m a s s a 31 p:nä elo kuuta 19 40.

35/179 Sal. S-40
579-40Asia: Italian - Kreikan risti-
riita.

5 C10

Kreikan ja Italian välinen ristiriita on jo viikkoja pitänyt mieliä vireillä Italiassa ja todennäköisesti vielä enemmän Kreikassa. On omituista havaita, miten nykyäänkin, jolloin valtakuntien kesken yksinomaan voimasuhteet määräävät, voimakkaampi aina koettaa sittenkin oikeusperusteilla tukea toimenpiteitään, olivatpa nuo oikeusperusteet sitten vaikka kuinka keinotekoiset tahansa.

Italian ja Kreikan ristiriidan äkkinäisen syntyminen syystä on sanomalehdistö jo tehnyt selkoa. Että tuo murha, joka muuten oli albanialaisten kansalaisten Albanian alueella suorittama, toista kuukautta sen tapahduttua otettiin mitä kiihkeimmällä tavalla sanomalehdistössä esille, todistaa jo ettei ohjajamassa ollut vain albanialaisten loukattu oikeudentunto. Yleisesti luultiinkin, että sanomalehtisotaa seuraisivat jyrkät toimenpiteet Italian puolelta. Alussa luultiin, että Italia-Albania vaatisi rannikkoalueen Albanian eteläpuolella sekä Korfun saaren luovuttamista. Tällaisen vaatimuksen esittämiseen tuntuivat sanomalehdistön väitteet siitä, että tuo rannikkoalue oli albanialaisten asuttavaa, viittaavan.

JAKELUOHJE: Tavallinen.

Jakeluohejalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Balkanin valtioitten sekavien kansallisuussuhteitten vuoksi voidaan miltei jokaisesta rajaseudusta väittää, että se väestön kansallisuudelta kuuluu asianomaiselle naapurille. Kysymys on aina vain mikä naapuri kulloinkin on vahvempi.

Tällä kertaa Albania-Italia on ehdottomasti vahvempi, eikä siis voi olla epäilystäkään siitä, etteikö Kreikka olisi ollut pakotettu luovuttamaan nämä alueet, jos Italia sellaisia vaatimuksia esittäisi.

Että Italia ei tällaisia vaatimuksia ole esittänyt, tuntuu osoittavan, että kysymys ei ole vain tällaisesta itse asiassa vähemmän tärkeästä alueluovutuksesta. Kreikka on nyt vuorostaan joutunut suursodan ulottuville ja siitä on kysymys.

Ilmeistä on että lähitulevaisuudessa itäinen Välimeri tulee olemaan suurten tapausten kohteena. Yhteenotto Englannin ja Italian välillä tulee jommoisellakin varmuudella tapahtumaan sekä Egyptissä että itäisellä Välimerellä. Tässä taistelussa Kreikan sotavoimat eivät merkitse paljoakaan, mutta sitä enemmän Kreikan maantieteellinen asema. Italia väittää jo nyt, että Englannin laivastolla on tukikohtia Kreikan saaristossa. Jos onnistuttaisiin saada Kreikka vapaaehtoisesti luopumaan Englannin sille antamasta takauksesta, olisi seuraava askel luonnollisesti saada Kreikka luovuttamaan Italialle tukikohtia laivastoa varten. Siksi koettaa Italia ensinnä mitä se voi saavuttaa uhalla ja uhkatoimenpiteillä. Niinpä saapuu tänään Jugoslavian kautta tieto, että italia-

laiset joukot olisivat miehittäneet Albanian ja Kreikan rajalla olevan alueen, joka sopimuksen mukaisesti olisi oleva vapaa sotajoukoista, ja että Kreikka olisi ryhtynyt senjohdosta vastatoimenpiteisiin.

On myöskin mahdollista, että toimenpiteet Kreikkaa vastaan ovat lykkääntyneet Saksan painostuksesta. Niinkauan kun Siebenbürgenin ja Dobrudzan kysymykset olivat ratkaisematta, olisi tulipalo Kreikan ja Albanian rajalla voinut miltei silmänräpäyksellisesti levitä kaikkiin Balkanin valtioihin, ja Saksahan ennen kaikkea haluaa rauhan säilymistä Balkanilla. Kun nyt edellämainitut kaksi kysymystä on saatu päiväjärjestyksestä pois, saattaa Kreikan asema senkin vuoksi käydä vaikeammaksi. Sota Kreikan ja Italian välillä ei enää uhkaa mitten Balkanin valtioitten rauhaa.

Kuten jo sanoin itäisellä Välimerellä voidaan odottaa uusia tapahtumia. Siellä oleva Englannin laivasto on valtava tekijä, mutta sitä heikontaa tuntuvasti se seikka, että sen yhteys Englannin kanssa Välimeren kautta on katkaistu. Odotettavissa olevassa taistelussa itäisen Välimeren herruudesta, voisi Turkki ja Venäjä merkitä paljon. Turkkihan olisi suorastaan velvollinen sopimuksensa nojalla sekä Englannin että Kreikan kanssa tulemaan Englannin ja Kreikan avuksi. Käsitakseni Turkin mahdollisesta avusta on kuitenkin sama, jonka esitin jo kirjoittaessani Englannin ja Turkin välisestä sopimuksesta. Turkki tulee taistelemaan Englannin puolella vain jos se on vakuutettu siitä, että Englanti lopullisesti pääsee voitolle.

Mitä Venäjään taasen tulee, niin sillä ei liene aina-
kaan tällä haavaa minkäänlaista halua sotilaallisesti auttaa
Englantia. Sen pyrkimyksenä on, kuten jo usein on huomautet-
tu, saada sota kestämään mahdollisimman kauan ja saada omat
voimansa säästetyiksi ollaksensa sodan loputtua valmiina jäl-
kiselvitystä varten. Että Venäjä yleensä tahtoo estää kaikkea
mikä voisi johtaa Euroopan rauhoittamiseen, osoitti se taa-
sen antaessaan Romanielle nootin, jossa Venäjä ilmoitti kat-
sovansa epäystävälliseksi teoksi, jos Romania luovuttaa alu-
eita Unkarille. Edelleen on Venäjä näinä päivinä antanut
Romanialla aika ankarasävyisen nootin Romanian ja Venäjän ra-
joilla sattuneitten rajaselkkausten vuoksi. Ei tunnu mahdot-
tomalta, että Venäjällä todella oli vakava uhka mielessä Ro-
maniaa kohtaan, mutta kun nyt akselivaltiot ovat taanneet
Romanian rajat, niin Venäjä tuskin uskaltanee toteuttaa ai-
keitaan.

Niin ollen Kreikka kovan tullen voinee luottaa vain
Englannin laivaston apuun, ja se ei kykene puolustamaan
Kreikan mannermaata, tuskin edes saaristoakaan. Näissä olo-
suhteissa Kreikka lopullisesti taipuneen taistelutta Italian
vaatimuksiin, vaikkakin tšekäläinen Kreikan lähettiläs vakuut-
ti, että Kreikka ei tule taistelutta luovuttamaan mitään
alueestaan Italialle.

Antanas

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 16.

Ministeri Talas

10/10 1940

Roomassa, 10 päivänä lokakuuta 1940.

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 876/205.

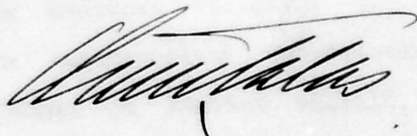
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 37/179 SalD. 10 40		
12/10-40	52	Liitt.
RYHMÄ	OSASTO	PSIA
5	P 10	

Herra Ministeri .

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ministeri , raporttini n:o 18, jonka
nimikkeenä on:

Italia ja Neuvostovenäjä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri ,
erinomaisen kunnioitukseni vakautus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

Helsinki.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

R o o m a s s a 10 p:nä lokakuuta 1940.

37/179 Pal. 10 40		
17/10-40		
KYSELY	OSASTO	SIA
5	C 10	

Asia: Italia ja Neuvostovenäjä.

Jos puhuttelee ketä politiikkaa seuraavaa italialaista tahansa, niin saa kuulla, että äsken solmittu kolmiliitto on tähdätty sekä Yhdysvaltoja että Neuvostovenäjää vastaan. Sanopa äsken eräs huomattavassa asemassa oleva italialainen, että jos akselivaltioitten onnistuukin kukistaa Englanti, mutta jättävät behshevismin Venäjällä valtaansa, niin akselivaltiot ovat hävinneet sodan. Tämä italialaisten yleinen suhtautuminen Neuvostovenäjään oli, kuten tunnettua, aikaisemmin Mussolininkin kantana. - lieneepä ehkä hänen henkilökohtainen kantansa vieläkin. Tunnettuahan on myöskin, että juuri Saksan suhtautuminen Neuvostovenäjään aluksi aikaansai vaikeuksia Saksan ja Italian välillä, mutta myöhemmin on Italiankin hallitus onksanut sanoksaanne saksalaismaallisen kannanoton Neuvostovenäjän suhteen. Tämä kanta esiintyy erittäin selvästi Virginia Gaydan äskettäin julkaisemassa artikkelissa: "Kolmiliitto ja Neuvostovenäjä". Gayda painostaa, että kolmiliitto ei ole tähdätty mitään valtiota vastaan, kaikista vähimmän Neuvostovenäjää vastaan, koska siinä nimenomaan sanotaan, että kaikki Neuvostovenäjän kanssa tehdyt sopimukset jäävät voimaan. Gayda huomauttaa vielä, että fascistinen Italia ei koskaan ole ottanut vihemielistä asennetta Neuvostovenäjään

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nähdän, kuten länsivaltiot ovat tehneet. Päävastoin on Mussolini aina tehonnut jättää Venäjän edut kokonaan omiksi, eikä hän ole koskaan yhtynyt siihen Venäjään kohdistettuun eristäytymispolitiikkaan, jota Englanti ja Ranska ovat ajaneet. Varain lämpöiseltä tuntuu, kun Gayda kirjoituksensa jatkossa menee niin pitkälle, että hän alustivaa erinäisiä yhäkäsityksiä Neuvostovenäjän ja fasisin Italian sisäpolitiikassa. Gayda huomauttaa, että Neuvostovenäjän sääntöjen kannen- ja perheen suojelutoimenpiteet ovat saman heimon inspiroimat kuin samaa tarkoittavat fasisin lain-sääntönsä antamat säännökset. Yhäkäsitystä löytyy Gaydan myöskin kummankin valtakunnan lain-sääntönsä noudattamisessa tschechiläisissä ja yhteiskunnallisissa periaatteissa, jotka tarkoittavat omavaraisvaltion edistämistä. Mitä ennen kaikkea on Gaydan mielestä suurin ero toiselta puolen fasisin, kansallissosialistisen ja Neuvostovenäjän autoritäärisen valtiollisissa luonteissa ja toiselta puolen demokraattisen ajatteen välillä. Neuvostovenäjä tietää hyvin, että länsivaltioitten voitto merkitsisi Neuvostovenäjälle samoja vihantilaisjaksien uudelleen aloittamista, jota ne aina ovat Neuvostovenäjään nähden noudattaneet.

Kuklassaan Gaydan artikkeleihin tulee ehdottomasti ajatella sekin mikä riemulla Moskova näkee, kunnes niinhuvien Englanti kuin autoritääriset valtiot hyvittelevät Venäjää yksittäisissä joko suorastaan Venäjän ystäväyyteen tahti ainakin ostamalla Venäjän joutumasta helään vihoilliseksi.

Mutta tähän Moskovan tuontomaan iloon sekaantuu kuitenkin varmasti epävarmuuden tuottamaa katekeruutta, sillä Gayden ja virallisen Italian sekä Saksan sanomalehdistön liiankin usein uudistetusta vakuutuksesta huolimatta, että kolmiliitto ei ole tähdähty Neuvostovenäjää vastaan, on kieltämätöntä, että Neuvostoliiton toimintavapaus tämän jälkeen on huomattavasti rajoitettu. Neuvostoliiton täytyy huomata, että kolmiliiton voitto on Venjälle vaarallinen, jotavastoin Englannin voitto ei uhkaa Venäjän etuja. Siks päinvastoin kuin Gayde väittää.

Japanin liittymäsen kolmiliittoon tuo odottamattomia mahdollisuuksia Neuvostovenäjän ja akselivaltioiden suhteitten kehitykselle. Ajattellessaan sotaan sekaantumisista - omasta puolestani tosin en usko Venäjän sellaista ajattelovarua - täytyy Venäjän nyt olla selvillä siitä, että se on taisteltava kahdella rintamalla, jos se liittyy Englannin puolelle ja että jos se taasaa yhtyy Englannin vihollisiin, että uhkaa turmio Englannin vihollisten voitettua sodan.

Mutta siitä huolimatta täytyy myöntää, että akselivaltiot ja etupäässä Italia eivät ainakaan ole pelkäämättä Venäjää. Tämä osoittautuu erittäin selvästi heidän Balkanin poliittisassaan. Italian asema Kreikkaan nähden pyryy ennallaan. Joukkojen siirrot käyvät Kreikalle yhä uhraavammiksi, ja itälaisten laotien sävy on kaikkea muuta kuin ystävällinen Kreikkaan nähden, mutta Italia viivytteää lopullis-

sen iskun antamista. On liian monta tuntematonta tekijää. Keskinäisten muutamia päiviä sitten Turkin asiantuntijan kanssa, joka lausui varmasti käsityksensä, että Kreikka ei ilman taistelua taipuisi Italian vaatimuksiin. Hän sanoi, että Kreikka luottaa Englannin apuun. Kysyessäni auttaisiko Turkki Kreikkaa, sain vallan epämääräisen vastauksen. Joka tapauksessa Italian täytyy ottaa tämäkin mahdollisuus huomioon, ja Turkin takana hämmäyttää Venäjä. Omasta puolestani uskon kuitenkin, että Italia ei enää voi lykätä Kreikan kysymyksen ratkaisua kovin pitkälle. Ja samalla tulee silloin esille myöskin Jugoslavian kysymys. Italialaiset väittävät, että Jugoslaviassa asuu noin 700.000 albanialaista ja Italia vaatii - joskaan ei vielä julkisesti - niitten asuinalueitten yhdistämistä Albaniaan. Neuvottelut Jugoslavian kanssa käydään par'aikaa. Minun saamieni tietojen mukaan olisi Jugoslavia valmis luovuttamaan eräitä alueita, mutta ei sellaisia, jotka aina ovat kuuluneet vanhaan Serbiaan. Saksan ja Italian puolesta taas on esille tuotu, että Jugoslavia on Versaillesin y.m. maailmansodan jälkeisten rauhansopimusten luoma, ja että Jugoslavian tulee vetää johtopäätöksensä näitten rauhansopimusten raukeamisesta. Minulle on kerrottu, että Saksa ja Italia rauhallisesti toistaiseksi odottavat neuvottelujen kehittymistä toivon sisällisten olojen Jugoslaviassa kehittyvän sellaisiksi, että nämä suurvallat saavat etsimättömän aiheen sekaantua Jugoslavian asioihin. Erikielisyudet serbien ja kroatien välillä eivät ole hävinneet, ja maassa komu-

nismi vaarallisesti nostaa päätään. Leikillisesti sanoi eräs jugoslavalainen minulle, että hänen maassaan vallitsee nykyään laittomien lentolehtisten sota. Yhtenäin levitetään eriluontoisia valtiollisia lentolehtisiä.

Sillä välin kokoa Italia joukkoja Jugoslavian rajoille, ja Romaniassa myönnetään jo virallisestikin olevan saksalaisia ja italialaisia joukkoja. Kun Bulgaria puolestaan sodan sytyessä Jugoslavian ja akselivaltioitten välillä varmaankin suhtautuisi suosiollisesti akselivaltioihin, vaikkakaan se ehkä ei sotaan yhtäisikään, tuntun Jugoslavian asema jokseenkin toivotomalta. Sempä tähden olen taipuvainen uskomaan, että Jugoslavia taipuu Italian ja Saksan vaatimuksiin. Ensimmäinen merkki tästä olisi saksalaismielisen hallituksen asettaminen Beogradiin, ehkäpä Stojadinovitschin johdolla, joka muuten, kun hänen luonaan viime talvena toimitettiin kotitarkastus huomautti tarkastuksen toimittajalle, että he toimittavat kotitarkastuksen entisen ja tulevan pääministerin luona.

Mutta Balkanin maitten kysymyksissä voi tapahtua yllätyksiä riippuen siitä, minkä kannan Venäjä ottaa. Omasta puolestani en usko, että Venäjä niihin aktiivisesti sekaantuisi. Tässä yhteydessä mainitsen, että eräs italialainen äskettäin lausui, että ei ole mahdollista, että Saksa ostaaksensa Venäjän puolueettomuden säilyttämisen, heittää Venäjälle jonkun lupalapp. Onko tämä lupalapp sitten, kuten on huhuttu, Varsova vai onko se etsittävä muualta, on tällä haavaa epätietoista.

Tämän raportin perille saapussa tiedetään jo, onko Englanti todella tämän kuun 17 päivänä avannut Burman tien. Jos

Englanti tämän uhkauksensa on toteuttanut, on vakava konflikti Englannin ja Japanin välillä varma. Silloin Venäjä jälleen voipi korottaa puolueettomuutensa hintaa.

Luutatus

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 19

Ministerin Talas

31/10 1940

Roomassa, 31 päivänä lokakuuta 1940.

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 933/215.

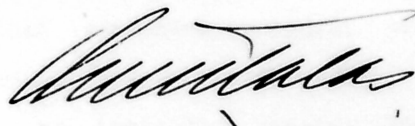
ULKOASIAINMINIST.		
39/179 Sal. E. 40		
19/10-40	SE	LEH.
FINA	OSASTO	ASIA
5	C10	

Herra Ministeri,

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ministeri, raporttini n:o 19, jonka
nimikkeenä on:

Italian ja Kreikan sota.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

Helsinki.

R O O M A

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 19.

R o o m a ssa 31 p:nä loka kuuta 1940.

Asia: Italian ja Kreikan sota.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
39/179 Pal. 40	40
14/11-40	ASIA
5	C10

Sota Italian ja Kreikan välillä on siis syttynyt. Aika yleinen oli käsitys, ettei Kreikka uskaltaisi antaa asioiden kehittyä sotaiseen ratkaisuun saakka, vaan että se lopultakin taipuisi Italian vaatimuksiin. Kun lukee Italian ultimatum, niin saa helposti sen käsityksen, ettei Italia rauhallista ratkaisua halunnutkaan. Sanamuoto ja täysin epämääräiset vaatimukset tuntuvat lähinnä laaditun siinä mielessä, ettei sovintoa syntyisi. Samoin myöskin tapa, jolla se annettiin. Senhän antoi Italian lähettiläs Metaxas'ille kello 3 yöllä vaatien vastausta ennen kello 6 aamulla. Olisi sentähden helposti ymmärrettävä, että Metaxas, kuten huhutaan, olisi heti repinyt ultimatum kappaleiksi ja heittänyt ne lattialle sanoen: "Tämä on sodanjulistus".

Sittenkin puolestani uskon, että Italia mielellään olisi välttänyt sodan, jos se vaan rauhallisin keinoin olisi saanut Kreikalta puristetuksi ne edut, joita se katsoi tarvitsevansa sodassaan Englantia vastaan. Vasta kun osoittautui, ettei Kreikka ollut rauhallisin keinoin pakotettavissa, annettiin asioiden puhua. Täten on luullakseni myöskin selitettävissä, että vaikka sodan julistamista on odotettu pitemmän aikaa, se vasta nyt

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

puhkesi.

Jos sota Ranskaa ja Englantia vastaan ei ole kyennyt innostamaan Italian kansaa, niin voi sanoa, että Kreikan sota tekee sitä vieläkin pienemmässä määrässä. Hallitus on ollut tästä tietoinen ja onkin pitkin syksyä pannut propagandakoneistonsa liikkeelle saadaksensa kansan vakuutetuksi, että Kreikka on syypää sotaan. Tätä ovat tarkoittaneet kertomukset kreikkalaisten suorittamista "tunnettujen albanialaisten patrioottien" murhista, vaikkakin väitetyt murhat lienevät tapahtuneet Albanian rajain sisällä ja olleet albanialaisten keskinäisten riitain aseellista sovittamista, mikä Albaniassa ei liene niinkään harvinaista. Tässä tarkoituksessa on myöskin väitetty Kreikan puhevan juonia "riippumatonta Albaniaa" vastaan ja kerrottu, että Italia on maailmalle vastuussa Albanian loukkaamattomuudesta. On myöskin kaivettu esille, että Kreikka aikoinaan oli yhtynyt pakotteisiin Italiaa vastaan.

Painavin syytös Kreikkaa vastaan on, että se on rikkonut puolueettomuuttaan hyväksymällä Englannin Kreikalle yksipuolisesti antamat takeet, jota taasen seurasi, että Kreikka järjesti Englannin laivastolle ja lentovoimille Kreikan saarilla tukikohtia. On muistutettu Mussolinin puhetta, kesäkuun 10 päivänä, jossa hän sanoi: "Italia ei aijo sekoittaa sotaan muita kansoja. Sveitsi, Jugoslavia, Kreikka, Turkki, Egypti ottakoot nämä sanani huomioon. Riippuu yksinomaan heistä, muistavatko mitä sanon ja noudattavatko he senmukaista menettelyä".

Onko perää italialaisten väitteessä, että Kreikka oli-

si suosinut Englantia, on vaikeata varmuudella sanoa. Näyttää kuitenkin siltä, että nämä väitteet eivät olisi aiheellomia. Kreikka on luottanut Englannin lopulliseen voittoon ja toiminut sen mukaan. Mutta käsitykseni on, ettei Kreikka olisi välttynyt sodasta, vaikka se olisi vallan ehdoton ta puolueettomuuttakin noudattanut. Italia tarvitsee Kreikan alueita sotatoimiansa varten Egyptiä ja Englannin itäisessä Välimeressä olevaa laivastoa vastaan, ja siinä on sodan todellinen syy.

Kun Italia ultimatumissaan tekee Kreikan syyppäiksi sodan syttymiseen ja kun muistaa monta samanlaista tapausta nykyisen sodan aikana, käy miltei sääliksi suurvaltoja, joitten kimppuun toinen pieni valtio toisensa jälkeen hyökkää.

....

Lähin kysymys on nyt, leviääkö sota muihin Balkanin maihin, vai rajoittuneko se Italian ja Kreikan väliseksi kamppailuksi. Että Jugoslavia pysyy sodasta erillään, voittaneen pitää varmana. Jugoslavian oma asema on sellainen, että sen täytyy koettaa välttää sotaa, jos se suinkin on mahdollista. Uskonkin, että se siinä suhteessa on antanut akselivalloille riittävät takeet, koska Italia on vähentänyt joukkojaan Jugoslavian rajan läheisyydessä. Jugoslavian taholta on selitetty, että se ei katso Italian sotivan Kreikkaa vastaan, vaan että Italia haluaa vain karkoittaa Kreikan alueelta siellä olevat englantilaiset joukot ja laivaston. Toinen asia on, saattaako tämä menettely lopullisesti

pelastaa Jugoslavian, ja ehkä tulee vielä aika, jolloin Jugoslaviainkin katsotaan hyökänneen Saksan tahi Italian kimp- puun.

Että Bulgarialla olisi halu käyttää tilaisuutta saada satama Aigeian meren rannalla ja Kreikalle luovuttamansa alueet takaisin, on selvää. Mutta Bulgarian täytyy odot- taa nähdäkseen, minkä asenteen Turkki ottaa. Bulgaria var- maankaan ei halua sotaa sekä Turkin että Kreikan kanssa, vaikka se silloin saisikin apua Saksalta. Bulgaria joutui- si sotatantoreeksi, ja sen tuhoja voittoisa sotakaan tuskin korvaisi. Sitäpaitsi voi Bulgaria luottaa siihen, että, jos Kreikka voitetaan, Bulgaria saa toiveensa toteutetuiksi so- taan yhtymättäkin.

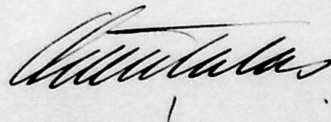
Miten Turkki tulee suhtautumaan, on toistaiseksi arvoi- tus. On oikeastaan turhaa yrittää ennustaa mitään, sillä tämän raportin saapussa perille, saattaa arvoitus jo ehkä olla ratkaistu. Käsitykseni on, ettei Turkki sekaannu so- taan ja siihen sillä on montakin syytä. On muistettava, että turkkilaiset kautta aikojen ovat vihanneet kreikkalai- sia. Sanotaanhan, ettei Aiatyrk olisi maailmansodan jälkeen kyennyt pääsemään voitolle, jolleivät liittoutuneet tehneet sitä virhettä, että lähettivät kreikkalaiset Turkkia vas- taan. Virallisesti tosin senjälkeen Turkki ja Kreikka ovat liittoutuneita, mutta kansat eivät unohta, mitä nopeaan kuin hallitukset, kukaan ovat ol- leet heidän vihollisiaan. Turkkilainen setilas on suuremmoi- nen, kun hän puolustaa omaa maata, mutta vuodattamaan vertansa vihollisensa, kreikkalaisten pelastamiseksi, siihen

hän ei ole valmis.

Asia voisi muuttua toiseksi, jos Bulgaria yhtyisi sotaan. Turkki voi katsoa, että Bulgarian tunkeutuminen Aigean meren rannikolle, muodostaisi suuren uhan Turkin saarille. Sodan tarkoituksena ei silloin myöskään niin selvästi olisi kreikkalaisten auttaminen, vaan se olisi - ainakin kansa silmissä - sota bulgarialaisia vastaan, joita kohtaan Turkin kansa ei myöskään tunne suurempaa rakkautta.

.....

Miten tämä sota päättyy, ei tunnu vaikealta ennustaa. Maasto on tosin Kreikalle erittäin edullinen, varsinkin jos italialaiset yrittävät tunkeutua Albaniasta eteläänpäin. Salonikiin päin pyrkiviä italialaisia vastaan maasto ei tarjoa samanlaisia puolustusmahdollisuuksia, joten italialaisten helposti voi onnistua jakamaan Kreikka kahtia. Kreikan maajoukot lienevät huonosti varustetut, lentokoneita lienee Kreikalla 120, ja laivastosta ei taida paljonkaan kannattaa puhua. Kaikki riippuu siis Englannin avusta, ja kokemushan on osoittanut, ettei siihen pidä vällän paljon luottaa.

21

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C10

ASIA:

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 20.

Ministeriö Talas

2/12 1940.

Roomassa, 9 p:nä joulukuuta 1940.

N:o 1066/252.

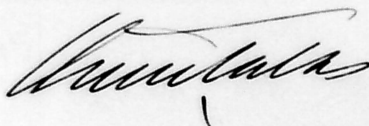
AINMIN.		
40	179	Sel. 40
13/12-40		
5	CK	

Herra M i n i s t e r i .

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra M i n i s t e r i , raporttini n:o 20, jon-
ka nimikkeenä on:

Mieliala Italiassa.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i ,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,
H e l s i n k i .

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

R o o m a s s a 9 p:nä joulukuuta 1940. 13/12-40

Asia: Mieliala Italiassa.

40 179 Sal 40
5 Ojo

Sota on tuottanut Italian kansalle paljon pettymyksiä. Ensimmäinen pettymys oli, että sota on kestänyt niin kauan. Kun Italia yhtyi sotaan, oli kansassa vallalla käsitys, että sota vallan pian loppuisi, ja että yhtyminen sotaan oli välttämätön, jotta Italia pääsisi osalliseksi sodanjälkeisessä saaliinjaossa. Siksi ei ole oikein kun kuulee sanottavan, että Italian kansa ei halunnut sotaa. Kansaa ei halunnut pitkää sotaa, mutta se oli valmis menemään lyhyeen sotaan saadaksensa ulkopoliittiset toiveensa toteutetuiksi. Mutta vastoin odotuksia tulikin sodasta pitkä, ja tämä oli suuri pettymys kansalle. Sanomalehdistö, etupäässä Gayda, on kyllä jo loppukesästä alkaen koettanut valmistaa kansaa pitkäälliseen sotaan.

Niinkauan kun kuitenkin voitiin kertoa sotaisista menestyksistä Afrikassa ja merellä, ei tyytymättömyys sittenkään voitannut vallan suurta jalansijaa. Mutta sitten tuli Kreikan tähän asti ainakin onneton sota. Tosin ei kukaan italialainen vakavasti usko lopullisen tappion mahdollisuuteen, mutta jo se seikka, että pieni Kreikka (olkoonpa Englannin avulla) on voinut tuottaa Italian armeijalle tuntuvia tappioita, on masentanut mielialaa maassa.

Tähän tulee lisäksi, että sodan aiheuttamat vaikutukset

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nyt vasta rupeavat tuntumaan. Oli jo aikaisemmin lihattomia päiviä, kahvia ei saatu ja muihinkin rajoituksiin täytyi tyytyä. Mutta nyt on kajottu jo makarooniinkin. Se ei vain ole kortilla, vaan lisäksi vehmänsekoituspakko, joka aikaisemmin koski vain leipää, nyt on ulotettu makarooniinkin. Kun ottaa huomioon, että italialainen perhe, niin rikas kuin köyhäkin, ainakin lounaaksi syö makaroonia jossakin muodossa, käsittää mitä tämän aineen rajoitus ja huonontaminen merkitsee. Miltei yhtä epämiellyttävää kansalle on öljyn säännösteleminen.

Lisäksi tulee, että on ruvettu ottamaan miehiä sotaan paljon suuremmissa määrässä kuin ennen. Niinpä kertoi eräs suurtilan omistaja minulle, että keskellä oliivisadon korjuuta häneltä otettiin 50 miestä sotaan. Miehet menevät varsin vastenmielisesti sotaan, lähetettiin heidät sitten Kreikkaan tahi Afrikkaan. Mikäli uskaltavat puhua, sanovat, mitä tekemistä meillä on siellä.

Luonnollisesti ei tyytymättömyys missään pääse ilmoille. Sanomalehdistö ei saa mitään sellaista kirjoittaa. eivätkä yksityisetkään uskalla tyytymättömyyttään ilmaista. Tyytymättömyys ilmenee oikeastaan vain tyytyväisyyden puutteessa. Puhumattakaan siitä ettei ole pienintäkään innostusta sotaan, täytyy todeta ettei ole edes kiinnostustakaan. Sotatapahtumat luetaan, mutta niistä ei keskustella, ja kokemuksen on, että sotatapahtumistakin moni lukee vain rubriikit.

Mutta jos Englanti, kuten väitetään, perustaa voiton-toiveensa levottomuuksien puhkeamiseen, niin se ei ainakaan Italiassa tule toteutumaan - ja Saksassa luullakseni vielä-

kin vähemmän. Italian kansa ei tosin ole niin kuriin tottunut kuin Saksan, mutta sisällisiä levottomuuksia sen taholta ei tarvitse peljätä. Vaikka kansa suhtautuukin koko lailla välinpitämättömästi sotaan, on luonnollista, että se toivoo voittoa ja myöskin siihen varmasti uskoo.

x x x

Epäonnistumiselle Kreikassa haetaan luonnollisesti syntipukkeja. Ensinnä eroitettiin Albaniassa taistelevien joukkojen päällikkö kenraali Visconti Prasca ja hänen seuraajaksensa nimitettiin kenraali Ubaldo Soddu. Tämä päällikön vaihdos ei kuitenkaan herättänyt suurempaa huomiota.

Mutta t.k. 6 päivänä tapahtui kaksi eroa, joista varsinkin toinen oli aivan yllätyksellinen. Pääyleisesikunnan päällikkö, Italian marsalkka Badoglio jätti erohakemuksensa. Hänen monien ansiotensa joukosta mainittakoon vaan, että Badoglio pelasti Abessinian sotaretken katastroofilta. Badoglio saa kiittää mesteyksestään suurta kykyään eikä sitä seikkaa, että hän olisi ollut puolueessa suosittu. Päinvastoin hän ei oikeastaan koskaan ole itse liittynyt fascistipuolueeseen. Vasta Abessinian sotaretken jälkeen hänelle ojennettiin puolueen jäsenkirja. Hänen ja Mussolinin välit eivät koskaan ole olleet läheiset. Badoglio on aina ollut n.s. kuninkaan mies. Muodolliseksi syyksi eroonsa lienee Badoglio maininnut erään hyökkäyksen pääyleisesikuntaa vastaan. Todellinen eron syy lienee kuitenkin ollut hänen halunsa päästä kantamasta vastuuta Kreikan sodasta,

jonka aloittamista hän lienee jyrkästi vastustanut. Badoglion eron johdosta lausui minulle eräs italialainen, että on onni, että Badoglio erosi, joten hänen nimensä säilyy puhtaina sodasta tulevia tärkeitä tehtäviä varten.

Toinen ero, josta edellä huomautin, on Egean maaherran kreivi de Vecchin ero. Kreivi de Vecchi itse ei ole erittäin huomattava henkilö, eikä häntä myöskään pidetä erityisen lahjakkaana. Hänen eronsa herätti huomiota sentähden, että hän on "quadrumvir" s.o. hän on yksi niistä neljästä miehestä, jotka aikoinaan päättivät toimeenpanna n.s. Rooman marssin. Toiset olivat Balbo, Bianchi ja De Bono. Kun Balbo ja Bianchi ovat kuolleet ja De Bono epäonnistumisensa jälkeen Abessiniasa nykyään käytetään yksinomaan suuremmissa edustustehtävissä, ei nelimiehistöstä de Vecchin eron jälkeen kukaan enää ole julkisissa tehtävissä.

x x x

Kreikan sota käy yhä vaarallisemmaksi. Juuri kerrottiin minulle, että Vallona olisi vakavasti uhattu. Mielestäni sotatapahtumat eivät vielä sentään ole kehittyneet niin pitkälle, että vakavasta uhasta voitaisi puhua, ovathan kreikkalaiset vielä kaukana Vallonasta. Mahdotonta ei myöskään ole, että kreikkalaiset etelämaalaisella temperamentillään marssivat liian pitkälle suojaamatta yhteyksiään, ja että vielä voi tulla katastroofi heidän joukoilleen. Puhutaan paljon siitä, että Saksa tulisi Italian avuksi. Luonnollista onkin, että

jos lopultakin osoittautuu, ettei Italia yksin kykene voittamaan Kreikkaa, sen täytyy pyytää apua Saksalta. Mutta tunnearkuussyistä Italia tekee voitavansa selviytyäkseen ilman Saksan apua. Jos Saksan apuun turvataan, käy Jugoslavian asema hyvin vaikeaksi. Siitä keskusteltiin tänään Iranin lähettilään antamalla lounaalla. Yleisemmin luultiin, ettei Jugoslavia sallisi saksalaisten joukkojen läpikulun. Omasta puolestani olen toista mieltä. Jos Saksa vakavasti sitä vaatii, niin Jugoslavia ei uskalla sitä vastustaa.

Tässä yhteydessä Iranin lähettiläs sanoi, että ilman suomalaisten antamaa esimerkkiä kreikkalaiset eivät olisi uskaltaneet ryhtyä sotaan. Mutta suomalaisten voittojen rohkaisemina kaikki pienemmät kansat ovat havainneet, että he eivät sittenkään ole vallan heikkoja.

Viimeaikaiset tapahtumat ovat pahasti järkyttäneet Cionon asemaa. Cionohan oli tehnyt useita matkoja Albaniin ja hän vaatimalla vaati sotaa Kreikkaa vastaan. Mussolini on, kuulema, moittinut kiivaasti Cianoa sanoen, että skandaali Albaniassa on Cionon vika, johon Ciano olisi vastannut: "Mitä minä sille voin, että teidän armeijanne on niin huono". Relata refera.

